

Marija - Božja službenica

Kruhoberec, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:817815>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-10**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Teološko-katehetski odjel

Diplomski sveučilišni teološko-katehetski studij (dvopredmetni)

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Teološko-katehetski odjel

Diplomski sveučilišni teološko-katehetski studij (dvopredmetni)

Ivana Kruhoberec

Marija – Božja službenica

Diplomski rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru
Teološko-katehetski odjel
Diplomski sveučilišni teološko-katehetski studij (dvopredmetni)

Marija – Božja službenica

Diplomski rad

Student/ica:

Ivana Kruhoberec

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Elvis Ražov

Komentor/ica:

doc. dr. sc. Arkadiusz Krasicki

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ivana Kruhoberec**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Marija – Božja službenica** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 18. siječnja 2022.

SADRŽAJ

UVOD	1
1. MARIJANSKE DOGME.....	3
1.1. BOGORODICA – THEOTOKOS.....	3
1.1.1. Iz Biblije.....	4
1.1.2. Sabor u Efezu/proglašenje dogme.....	5
1.2. VAZDA DJEVICA	7
1.2.1. Marijino djevičanstvo prije poroda (virginitas ante partum).....	7
1.2.2. Marijino djevičanstvo u porodu (virginas in partu)	8
1.2.3. Marijino djevičanstvo nakon poroda (virginitas post partum)	9
1.3. MARIJA BEZ ISTOČNOG GRIJEHA ZAČETA	11
1.3.1. Proglašenje dogme.....	11
1.4. MARIJA NA NEBO UZNESENA.....	13
2. MARIJA DANAS.....	16
2.1. ŠTOVANJE NASPRAM ČAŠĆENJA.....	16
2.1.1. Zašto častiti Mariju?	17
2.2. POBOŽNOST PREMA MARIJI	19
2.2.1. Lažna pobožnost.....	19
2.2.2. Ispravna pobožnost	21
2.3. MARIJA KAO UZOR	23
2.3.1. Marija u životu Crkve	23
2.3.2. Marija kao uzor mladima	26
2.3.3. Marija kao prototip ženstvenosti	29
ZAKLJUČAK	32
SAŽETAK	34
SUMMARY	35
LITERATURA	36

UVOD

„Marija – službenica Božja“ je naslov koji je dan Mariji u dogmatskoj konstituciji *Lumen Gentium* koji je nastao kao plod rada Drugog vatikanskog sabora. Marija je u tom djelu zadobila posljednje poglavlje i upravo to poglavlje služi kao inspiracija i polazište ovoga rada. Još u vrijeme prve Crkve, one koju su predvodili apostoli na čelu sa svetim Petrom, Marija je imala povlaštenu poziciju. No, ne povlaštenu u smislu materijalnih ili društvenih dobara, nego u smislu da je ona Bogorodica. Bilo je protivnika i heretika koji su se kroz crkvenu povijest suprotstavljali toj povlaštenoj ulozi koja joj je dana, no Crkva se uvijek trudila zadržati i održavati postojanim ispravno štovanje Marije. Da bi to tako i ostalo, kroz vrijeme su donesene četiri dogme, to jest, vjerske istine koje obvezuju vjernika i on ih mora prihvatiti kao takve, o Mariji, o njezinoj ulozi u povijesti spasenja i kao majke Sina Božjega i svih ljudi.

Jedan od ciljeva ovog rada je donijeti povijesni presjek i okolnosti nastanka četiriju Marijanskih dogmi – da je ona Božja Majka, začeta bez grijeha, da je začela kao Djeвица, a takva je i ostala te da je uznesena na nebo dušom i tijelom. Važnost ovog prikaza leži u činjenici da su mnogi kroz povijest pokušali umanjiti Marijinu ulogu, nisu mogli prihvatiti da se ona uzdiže iznad svih ljudi kao blagoslovljena, ili pak iz straha da štovanje Marije ne preuzme čašćenje koje zaslužuje samo Bog. Crkva je ta koja je uvijek, vođena Duhom Svetim, pokušala razborito i istinito odgovoriti na sve protutvrđnje i zalagati se za ispravan nauk, te je tako to činila i s Djevicom Marijom. S obzirom na to da je zadnja dogma o Mariji, ona o njezinom uznesenju, donesena 1950. godine, vidljivo je da se Crkva i danas zalaže za njezin položaj i ne želi dozvoliti da se njezina važnost umanji.

Stoga, drugi dio ovog rada bavi se njegovanjem pobožnosti prema Mariji, posebice među mladima. Marija danas može biti odličan primjer svim vjernicima, a posebice mladima. Ona je u svojem životu proživljavala brojne neizvjesnosti, tuge i boli, nešto s čim mladi mogu poistovjetiti. Marija je kroz sve nedaće hodala u vjeri i njezino povjerenje u Gospodina nije slabjelo. Ona je postala majkom svim živih i kao prava majka brine i moli za svoju djecu jer želi da se svi spase po njezinom Sinu. Svrha pobožnosti prema Mariji nije da bi ona rasla nego da bi nas ona dovela do svojeg Sina, a našeg Spasitelja. Tako Marija može biti savršen uzor u nasljedovanju Krista i Njegova križa. Posebice prikladan primjer Marija može biti ženama i djevojkama. Ako one shvate da je veličina u poniznosti i poslušnosti, da Marijine kreposti nisu nedostižne nego su dane za primjer savršenog služenja, može doći do osnaživanja njihovog duha i veličine. Nikako nije riječ o tome da trebaju ostati pokorne, nego da, vođene Marijom,

pokazuju put pravoj ženstvenosti. Na kraju krajeva, Bog sam je odabrao ženu da svijetu da svog Sina. Crkva je oduvijek branila Mariju kao Bogorodicu, kao onu u kojoj je Isus devet mjeseci prebivao, kao onu čije grudi su ga hranile. Bog sam je odabrao žensko tijelo za svoje prebivalište. Kad bi svaka žena shvatila svoju intrinzičnu važnost i ljepotu ženstvenosti, prihvatile svoju ženskost kao dar Božji, možda bi bilo manje nastojanja da se izjednače s muškarcima. Jer na kraju, i biti ženom je volja i dar Božji.

1. MARIJANSKE DOGME

Da bi mogli razumjeti položaj i utjecaj Djevice Marije u Crkvi, vrijedilo bi prvo promotriti kako je došlo do toga da Marija drži tako prominentno mjesto u Crkvi. Stoga će se u ovom dijelu prikazati razvoj marijanskih dogmi kao i prikaz različitih mišljenja o važnosti Marije kroz crkvenu povijest. Dogme su istine vjere koje obvezuju pripadnika Katoličke Crkve da ih prihvati kao takve i vjeruje u njih. Kao i većina proglašenih dogmi u katoličanstvu, i Marijanske dogme su nastale iz potreba suzbijanja hereza i pojašnjavanja stava Katoličke Crkve, a stav Crkve proizlazi iz Svetog Pisma, to jest, tradicije. Promatrajući samo Bibliju, točnije Novi Zavjet, relativno je malo informacija pomoću kojih bi se moglo potpuno rekonstruirati život i karakter Marije, no ipak dovoljno da bi se mogli izvući određeni zaključci.

Sva četiri Evanđelja su nastala krajem prvog stoljeća i sva su četiri Evanđelja napisana da prikažu različite aspekte života Isusa Krista, Sina Božjeg, da bi ljudi u nj povjerovali. Nijedno od Evanđelja, stoga, ne donosi temeljiti prikaz života Djevice Marije. Pošto je Isus središnji lik, Marija se spominje kod navještenja, koje se kasnije počinje slaviti u Crkvi kao svetkovina Navještenja ili Blagovijesti, kad joj dolazi anđeo Gospodnji i obznanjuje da će po Duhu Svetom začeti i roditi sina Božjega.¹ Aidan Nichols navodi kako primat među evanđelistima po pitanju Marije pripada Luki i Ivanu, što ne začuđuje s obzirom na činjenicu da ovi evanđelisti spominju Mariju nešto više nego što to rade Marko i Matej. Također navodi da se zbog bliskosti ljubljenog učenika, Ivana, s Majkom, te Lukin povijesni pristup pisanju evanđelja ne mogu zanemariti kad se objašnjava njihov utjecaj na razvoj mariologije.² No, obzirom da fokus ovog rada nije egzegeza svetopisamskih tekstova, nećemo detaljno ulaziti u Sveto Pismo, već se samo oslanjati na nj prilikom objašnjavanja nastanka Marijanskih dogmi.

Točnije, Katolička Crkva proglasila je četiri Marijanske dogme – Marija Bogorodica, Marija vazda Djevica, Marija bez istočnog grijeha začeta, i Marija dušom i tijelom uznesena na nebo.

1.1. Bogorodica – Theotokos

¹ Usp. Miri RUBIN, *Mother of God: A History of the Virgin Mary*, New Haven & London, 2009., 4.

² Usp. Aidan NICHOLS, *There Is No Rose: The Mariology of the Catholic Church*, Minneapolis, 2015., 6.

Kako je postojala potreba da se Isusa, radi arijanizma i nestorijanstva, označi kao pravog Boga i pravog čovjeka, u jednoj osobi Sina Božjega, tako je moralo doći i do toga da se Mariju proglasi i Bogorodicom. Donošenje dogme o Mariji Bogorodici je usko povezano s Nestorijevom herezom da su Isusovo božanstvo i čovječstvo razdvojeni. Tako onda ni Marija nije mogla roditi Boga, nego je, prema Nestoriju, rodila čovjeka. Dakle, u tom slučaju je Marija samo Kristorodica (*Christotokos*), ali ne i Bogorodica.³ Da bi se Nestorijeva zabluda pobila, ne samo u vezi Marije, nego prvenstveno Isusa, Crkva je sazvala sabor u Efezu, koji je ujedno i treći ekumenski sabor, gdje je, između ostalog, donesena i prva marijanska dogma.

1.1.1. Iz Biblije

Da bi se uopće moglo govoriti o proglašenju neke vjerske istine dogmom, prije svega se mora naći uporište u Svetom pismu. Iako se nigdje u Bibliji izravno ne koristi izraz Bogorodica, to ne znači da nije istina: “Ali, ako se u sv. pismu i ne navodi *ime*, nalazi se ipak *stvar*, a to je sasvim dosta.”⁴

Kad se govori o Mariji kao Majci Božjoj, jedna od najočitijih paralela u Starom zavjetu je kad prorok Izaija piše: “Zato, sam će vam Gospodin dati znak: Evo, začet će djevica i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel!” (Iz 7, 14). Emanuel se kao hebrejsko ime prevodi sa „Bog (El) s nama“. Taj proročki redak zapravo donosi dvije istine – da će djevica roditi sina i da će taj sin biti Sin Božji, Bog.⁵ Isto donosi Matej kad se oslanja na proročke riječi i piše da će djevica roditi sina Emanuela (1, 23). Tradicija je uvijek smatrala da se ime Emanuel odnosi na samog Mesiju, jer nikom drugom se ime takvog značenja ne bi moglo dati.⁶ Obistinjenje tog proročanstva se pak dalje očituje u Lukinom evanđelju kad se Mariji ukaže anđeo Gabrijel te joj reče: “Evo, začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega.” (Lk 1, 31-32). I treći jasan odgovor se očituje prilikom Marijina posjeta rođakinji Elizabeti koja, kad ugleda trudnu Mariju, klikne: “Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje! Ta otkuda meni da mi dođe majka Gospodina mojega?” (Lk 1, 42-43).⁷ Dobro je poznata činjenica da se u Bibliji ime Gospodin izjednačuje s nazivom Bog.⁸ Ovo su samo neka od svetopisamskih mjesta koja ukazuju na Mariju kao onu u kojoj se

³ Usp. Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, Zagreb, 1899., 3-4.

⁴ Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 6.

⁵ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, Milwaukee, 1939., 87-88.

⁶ Usp. Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, St. Louis, 1919., 85.

⁷ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 87-88.

⁸ Usp. Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 7.

utjelovila Riječ.

Marijin pristanak, iako ne nužno i potpuno shvaćanje, se vidi u njezinim riječima prilikom anđelova posjeta kad kaže: “Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!” (Lk 1, 38). U toj rečenici je sadržana njezina poniznost, vjera i veličina. Takvim kvalitetama je Bog obdario onu koju je odabrao da bude dionica Njegovog novog i revolucionarnog zahvata u povijesti spasenja. Njegov osobit silazak, Njegovo utjelovljenje, Bog koji je čovjek, Bog koji je s nama. Upravo zbog toga Vulić kaže “da se događaj Kristova rođenja može dogoditi samo onoj za koju na radikalna način vrijede riječi proroka Izaije: Kliči, nerotkinjo, koja nisi rađala; podvikuj od radosti, ti što ne znaš za trudove! (Iz 54, 1).”⁹ I klicala je Marija u posjetu Elizabeti “jer velika mi djela učini Svesilni” (Lk 1, 49), klicala je jer je rodila Boga. Jer “što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga” (Mt 1, 20).

1.1.2. Sabor u Efezu/proglašenje dogme

Štovanje Marije u prvim stoljećima kršćanstva nije, čini se, bilo upitno. U poslanici Galaćanima Pavao piše da “Bog posla svojega Sina, rođena od žene” (Gal 4, 4), što upućuje na to da Marijino majčinstvo i status Bogorodice nije bio upitan.¹⁰ No, s njezinim sve prominentnijim položajem u Crkvi, došlo je do određenih zabluda prilikom kojih su crkveni oci morali intervenirati. Grčka riječ *theotokos* se počela koristiti već u trećem stoljeću,¹¹ što potvrđuje papirus s molitvom *Pod obranu se tvoju utječemo, sveta Bogorodice*.¹²

Prijepor oko imena se javio u petom stoljeću s Nestorijem koji je bio patrijarh Konstantinopola, ali također i ugledan bibličar tog vremena. Stoga, kad je počeo naučavati da je za spasenje čovječanstva nužno da svemogućí Bog žrtvuje svog Sina, a u toj formuli Sin ne može biti taj isti Bog, došlo je širenja hereze o Isusovoj dualnosti.¹³ Nestorije nije mogao prihvatiti da su u jednoj Isusovoj osobi sjedinjene dvije naravi, nego je on radije govorio da se radi o dvije osobe, te se fokusirao na Isusovo čovječstvo. Onda je mogao tvrditi da je Isus rođen od Marije, ali Isus čovjek, a ne Isus Bog. Tako Marija nije mogla biti *theotokos*, nego samo *anthropotokos*. To jest, Nestorije je radije koristio izraz *christotokos* – kristorodica. Taj njegov nauk vodio je tome da postoji Isus čovjek i Isus Bog. Isus čovjek bi prema tome bio rođen od

⁹ Usp. Boris VULIĆ, Marija, Kristova majka, u svijetlu jedinstva i harmonije Svetoga pisma u misli J. Ratzingera / Benedikta XVI., u: *Diacovensia*, 27 (2019.) 3, 465.

¹⁰ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 88.

¹¹ Usp. *Isto*.

¹² Usp. Aidan NICHOLS, *There Is No Rose: The Mariology of the Catholic Church*, 28.

¹³ Usp. Miri RUBIN, *Mother of God: A History of the Virgin Mary*, 43.

Marije, a tek onda je na njega sišla Riječ.¹⁴

Protiv Nestorija je ustao Ćiril, biskup Aleksandrije, koji nije imao problema nazivati Isusa i Bogom i čovjekom. Ćiril je pisao rimskom biskupu, Celestinu, i apelirao je da se sazove neki oblik službenog okupljanja kako bi se krivom nauku stalo na kraj. Kako bi zaustavio ova prepiranja, car Teodezije II. je naposljetku odlučio sazvati sabor u Efezu 431. godine. Primarna briga ove skupštine je bila donošenje proglašenja o dvije Kristove naravi u jednoj osobi, da se suzbije Nestorije i njegov nauk o dvije osobe, što samo potvrđuje odluke Prvog nicejskog sabora (325. g.) kad je osuđen arijanizam: “Sveti je sabor odredio, da nitko ne smije iznositi, sastaviti ili prirediti neki drugi sažetak vjerovanja, osim onog koji su odredili sveti oci okupljeni Duhom Svetim u Niceji.”¹⁵

Nastavno s tim, kako je odlučeno da je Krist pravi Bog i pravi čovjek u jednoj osobi, logično proizlazi da je i Marija stoga rodila Boga i čovjeka, te ne može biti samo *anthropo-* ili *christotokos*, nego da mora biti *theotokos*. Tako je donesena prva Marijanska dogma: “Nije naime tako da se najprije od svete Djevice rodio obični čovjek i da je tek tada na njega sišla Riječ; naprotiv, on je kazao da je sjedinjen već od majčina krila na sebe uzeo tjelesno rađanje...”¹⁶ Isto prenosi i Bujanović referirajući se na već spomenutu Gal 4,4 kad govori da se tako “pobijaju oni, koji su učili, da je Isus iz neba donio već gotovo tijelo koje je samo na oko izašlo iz tijela Marijina i otvoreno kaže, da je tijelo Isusovo postalo iz krvi i tijela Marijina...”¹⁷

Treba još napomenuti da Marijina titula Bogorodice ne znači da je Marija rodila Božju narav koja pripada Isusu kao drugoj božanskoj osobi. Isus je kao osoba Presvetog Trojstva vječan. Ipak, Marija nije morala roditi narav Božju da bi se zvala Bogorodicom, nego je u trenutku začeća došlo do sjedinjenja dviju naravi – narav Sina Božjega se hipostatski sjedinila s čovjekovom naravi. Dakle, tijelo, koje je Marija začela po Duhu Svetom, se u času začeća sjedinilo s Božjom naravi, naravi Sina. Slična paralela se može povući s naravnim začećem bilo koje osobe od strane muža i žene: “ne treba, da mati začne i rodi tijelo cijeloga čovjeka, ... nego je dosta, da rodi tijelo, koje se u času začetka sjedinjuje s dušom.”¹⁸

U ovim se nastojanjima vidi da je u najranijim stoljećima naše vjere bilo važno da se Djevica Marija časti na prikladan način. Unatoč njezinom posebnom statusu naspram ostalih svetaca u Crkvi, ne smije doći do zablude da se Marija štuje i hvali jednako kao i Gospodin,

¹⁴ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 89.

¹⁵ Heinrich DENZINGER – Peter HÜNNERMANN, Zbirka sažetaka vjerovanja definicija i izjava o vjeri i ćudoređu (dalje: DH), Đakovo, 2002., br. 265-266.

¹⁶ DH, br. 250.

¹⁷ Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 5.

¹⁸ *Isto*, 8.

jer se svejedno stavlja valjana razlika između Otkupitelja i Njegove majke, između Stvoritelja i stvorenja, između Boga i čovjeka, bez obzira i na činjenicu da je bila bez grijeha. No, o tome više kasnije.

1.2. Vazda Djevica

Crkva drži da je Marija bila i ostala Djevica, neokaljana, nepovrijeđena, iako je rodila Sina. Marijino djevičanstvo se po pitanju ove dogme odnosi isključivo na tjelesno, pa se stoga promatra u tri vida; prije poroda/tokom začeća, tijekom poroda, i nakon poroda/u smrti.¹⁹ Kršćani u ranoj Crkvi su od početka ispovijedali da je Sin rođen od Djevice. Nikad nije bilo upitno Marijino djevičanstvo prije Isusovog rođenja. Ono što postaje problematično je bilo njezino djevičanstvo nakon poroda.²⁰ Stoga je ova Marijanska dogma ona dogma oko koje postoji najviše sukoba, s time da su ove prepirke vrhunac doživjele u doba prosvjetiteljstva.²¹

1.2.1. Marijino djevičanstvo prije poroda (*virginitas ante partum*)

Ovaj dio Marijina života se odnosi na sve ono što je prethodilo Navještenju. Što se tiče svetopisamskih izvora, kao i kod prethodne dogme, i za ovu dogmu se referiramo na isti redak proroka Izaiju: “Zato, sam će vam Gospodin dati znak: Evo, začet će djevica i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel!” (Iz 7, 14). U prošlom potpoglavlju je fokus bio na začeće Sina Božjega, a u ovom je fokus stavljen na to da će *djevica* začeti. Ispunjenje tog proročanstva nailazimo u Matejevom i Lukinom evanđelju. Matej donosi: “A rođenje Isusa Krista zbilo se ovako. Njegova majka Marija, zaručena s Josipom, prije nego se sastadoše, nađe se trudna po Duhu Svetom” (Mt 1, 18). Riječi *prije nego se sastadoše* svjedoče tome da Marija i Josip još nisu bili ni vjenčani, što će reći, da nisu ni konzumirali svoj odnos bračnim činom.²²

Luka pak svjedoči: “... a djevica se zvala Marija... Evo začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus.” (Lk 1, 27.31). Evidentno je da Luka ponavlja riječi proroka Izaije čime želi potvrditi da su se u tom trenutku u Mariji ispunile riječi proroka.²³ Nekoliko redaka niže Marija

¹⁹ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 112.

²⁰ Usp. Cornelis Xaverius Joseph Marie FRIETHOFF, *A complete Mariology*, Westminster, 1958., 113.

²¹ Usp. Joseph RATZINGER, *Uvod u kršćanstvo. Predavanja o apostolskom vjerovanju*, KS, Zagreb, 1970., 248.

²² Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 112-113.

²³ Usp. Cornelis Xaverius Joseph Marie FRIETHOFF, *A complete Mariology*, 116.

potvrđuje da je uistinu djevica riječima upućenim anđelu: “Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?” (Lk 1, 34). Anđeo joj na to samo odgovara da će je osjeniti sila Svevišnjega (1, 35), i da će se to dogoditi na nama neshvatljiv nadnaravan način, bez da se povrijedi Marijino djevičanstvo.²⁴ Samim time se ne može reći da je Josip Isusov otac, što bi bio slučaj da je Marija začela prirodnim putem, spajanjem muške i ženske spolne stanice. Također se ovo začecje ne može povezati s ”čudesnim” začecima kojima svjedočimo u Starom zavjetu (kao kod Abrahame i Sare) ili pak Elizabetinim začecem u Novom Zavjetu. Ta začeca su bila ”božanski dar neplodnoj ženi”²⁵ u kojoj je svejedno došlo do tjelesnog sjedinjenja, dok u Marijinom slučaju to nije tako.²⁶ Na kraju evanđelist Matej govori, ponavljajući riječi Izaije: ”Sve se to dogodilo da se ispuni što Gospodin reče po proroku: 'Evo, Djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu se ime Emanuel - što znači: S nama Bog!'“ (Mt 1, 22-23).²⁷

Crkveni oci i naučitelji su na razne načine opravdavali, tumačili i govorili u prilog Marijinog stalnog djevičanstva. Sveti Toma govori o četiri razloga u prilog Marijinog djevičanstva, a koji svoje izvorište imaju u spisima crkvenih otaca.²⁸ Prvi polazi od Boga Oca; pošto je Isus jedini i pravi Sin Boga Oca, ne može imati nijednog drugog oca osim onog nebeskog. Drugi polazi od Sina; Isus je utjelovljenja Riječ Božja. Na isti način na koji riječ nastaje u umu i izlazi kroz usta, bez ikakve povrede, tako je trebalo biti i s začecem Riječi u tijelu Marije. Treći i četvrti razlozi se tiču Isusove bezgrješnosti i poslanja. Kao pravi Bog i pravi čovjek, Isus je bez grijeha pa je i njegovo čovječstvo također u svemu moralo biti bezgrješno, jer inače ne bi mogao uzeti naše grijeha i otkupiti nas.²⁹

1.2.2. Marijino djevičanstvo u porodu (*virginas in partu*)

Čak i ako se prihvati da je Marija začela po Duhu Svetom, puno je teže prihvatiti da je ostala djevica nakon poroda, da je njezina utroba netaknuta iako je iz nje izašlo dijete. Zato je lakše shvatiti potrebu za razdvajanjem Marijina djevičanstva na tri stadija. Crkva svejedno uči da je Marijino djevičanstvo ostalo netaknuto u porodu Isusa, a to je moguće jedino božanskom

²⁴ Usp. Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 18.

²⁵ Iva SMAJIĆ, *Najčišći odraz božanskog bića: Mariološki sadržaji u hrvatskoj književnosti*, Diplomski rad, Đakovo, 2016., 19.

²⁶ Usp. *Isto*, 19.

²⁷ Usp. Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, 84-85.

²⁸ Usp. *Isto*, 86.

²⁹ Usp. Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 18.

intervencijom, silom Duha Svetoga, čudom. Pošto ni Marijina trudnoća nije bila uobičajena, tako nije bio ni porod.

Crkveni oci tumače da Marija nije osjećala porodne boli, a za potkrjepljenje istog se koriste Lukinim evanđeljem: “I porodi sina svoga, prvorođenca, povi ga i položi u jase...” (Lk 2, 7). Smatraju da ovaj redak tumači kako Marija nije trebala pomoć kod poroda jer porod nije bio težak ili problematičan kako bi inače mogao biti.³⁰ Tome svjedoči sv. Jeronim kad govori da Marija nije imala uz sebe liječnika, babicu ili koju drugu pomoć, nego ga je sama porodila i povila. Pohle donosi riječi pape Hormizda koji govori da dijete Isus nije otvorilo ni povrijedilo majčinu utrobu Božjom moći, te da to stvarno ostaje otajstvo vjere.³¹ Usprkos nekim hereticima, kao što su Jovinijan i njegovi sljedbenici koji su tvrdili da je Marijino djevičanstvo prekinuto u porodu, Katolička se Crkva nije dala pokolebati u svom vjerovanju da je Marija ostala djevica.³² To je i zapisano u Katekizmu Katoličke Crkve: “Produbljenje vjere u djevičansko materinstvo dovelo je Crkvu da ispovijedi stvarno i trajno Marijino djevičanstvo i u porodu utjelovljenog Sina Božjeg. Doista rođenje Krista nije njezinu djevičansku netaknutost umanjilo nego posvetilo.”³³

1.2.3. Marijino djevičanstvo nakon poroda (*virginitas post partum*)

Činjenica da je Marija ostala djevica i nakon poroda najviše se tiče toga da nije imala više djece nakon Isusova rođenja. U Novom zavjetu se na raznim mjestima spominju braća Isusova. Točnije, četvero njih; Jakov (usp. Gal 1, 19), Josip, Juda i Šimun (Mk 6,3). Javilo se nekoliko tumačenja ovih redaka. Jedna od teza jest da su to Josipova djeca iz njegovog prvog braka. No, zbog nedostatka apokrifnih izvora i činjenice da Crkva drži da je i Josip djevac, ta je teza odbačena. Generalno prihvaćeno vjerovanje jest da riječ brat, koja se u Novom zavjetu istovremeno koristi za izraze koji označavaju blisko srodstvo, poput rođaka, znači upravo to – da su to bili rođaci, a ne braća Isusova.³⁴ Također, nijednom se u Novom zavjetu Marija i Josip ne navode kao roditelji bilo koga drugog osim Isusa.³⁵ I još jedan prigovor koji bi heretici

³⁰ Usp. *Isto*, 19.

³¹ Usp. Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, 94-95.

³² Usp. Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 23.

³³ KKC, br. 499.

³⁴ Usp. Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, 99.

³⁵ Usp. Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 27.

navodili je da se Isus spominje kao prvorođenac, što bi dalo naslutiti da je bilo drugo- ili trećerođenih, itd. Ovo se objašnjava činjenicom da se za Hebreje taj naziv odnosio pretežno na onoga koji je imao biti prikazan u Hramu, a ne da je značilo da je bilo još djece iza prvorođenca.³⁶

Kao još jedan od dokaza da je Marija ostala djevica mogu poslužiti Isusove riječi s križa. U času umiranja, Isus kaže ljubljenom učeniku, Ivanu "Evo ti majke!" (Iv 19, 26). Isus je svoju majku povjerio svojem učeniku. Neki teolozi tumače da ne bi imalo smisla da je Isus to napravio da je imao druge braće, da je odvojio majku od njih te ju povjerio nekom drugom. To implicira da Marija nije imala druge djece, te je nakon Isusa ostala sama. Zato Isus Ivanu daje ulogu onoga tko će nadalje brinuti o Mariji.³⁷

Crkveni oci s potpunom sigurnošću tvrde da je Marija bila i ostala djevica. Za njih je gotovo sablažnjavajuće tvrditi suprotno. Sv. Ambrozije u svojim spisima piše da bi Josip zasigurno morao biti lud da je zahtijevao spolne odnose s onom koja je rodila Sina Božjega. To podupire i sv. Toma koji donosi četiri razloga zašto je nužno da je Marija ostala djevica. Jedan od njih i taj da je njezin zaručnik bio upravo sv. Josip, kome je bila dodijeljena uloga zaštitnika i čuvara svoje zaručnice. Nadalje, sv. Augustin u jednoj od svojih propovijedi spominje čudo koje je zadesilo Mariju; da je bila i ostala djevica.³⁸

Iako se Marijino djevičanstvo spominjalo na prijašnjim saborima (na primjer Efeškom), ipak nije bilo službenog proglašenja. Službenu dogmu je proglasio papa Martin I. na Lateranskom saboru 649. godine.³⁹ U kanonu piše: "Tko zaista i u skladu s istinom ... ne ispovijeda da je sveta i uvijek djevica i bezgrješna Marija Bogorodica, budući da je zaista i uistinu nepovrijeđeno rodila samog Boga ... a da je njezino djevičanstvo i nakon poroda ostalo nerazorenom neka bude osuđen."⁴⁰ Kako je bilo važno kroz povijest, tako je i dalje bitno naglašavati i potvrđivati istinu o Marijinom trajnom djevičanstvu. Zbog toga se to potvrdilo i na nekim od ostalih sabora (III. carigradski, IV. lateranski, II. vatikanski).⁴¹ Također, dobro je da se istine o Mariji uvijek iznova potvrđuju. Pravo razmišljanje o Mariji vodi do dubljeg shvaćanja njezinog položaja u Crkvi i povijesti spasenja. S druge strane, krivo mišljenje i

³⁶ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 114.

³⁷ Usp. *Isto*, 114.

³⁸ Usp. Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, 102-103.

³⁹ Usp. Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, A Division of Queenship Publishing, 2013., 311.

⁴⁰ DH, br. 503.

⁴¹ Usp. Iva SMAJIĆ, *Najčišći odraz božanskog bića: Mariološki sadržaji u hrvatskoj književnosti*, 18.

shvaćanje Marije posljedično vodi i u krivo razumijevanje Krista i njegove božanstvenosti, njegovog poslanja i Crkve. Nadalje, pravo shvaćanje Marije vodi i u dublje čašćenje Marije, a to nas pak dovodi bliže Kristu: *Ad Iesum per Mariam*. I zadnje, istinsko prihvaćanje Marijinog djevičanstva rezultira i poštovanjem kreposti djevičanstva jer je Marija uistinu pravi primjer djevičanstva u punini tog značenja.⁴²

1.3. Marija bez istočnog grijeha začeta

Sadržaj ove dogme se tiče činjenice da je Marija bila izuzeta od posljedica i ljage istočnog grijeha. "Od svih izvrsnosti, kojima je Bog Blaženu Djevicu Mariju nadario i ukrasio, poslije dostojanstva materinstva Božjega, najveća je i najodličnija izvrsnost njezina u tome, što ju je Bog posebnom milosti zaradi zasluga Isusa Krista sačuvao čistu od svake ljage istočnoga grijeha već u prvom času njezina začetka."⁴³ Ovim riječima započinje Bujanović svoje poglavlje o bezgrešnom začeću, čime želi naglasiti ljepotu Božje ljubavi i providnost Spasiteljeva plana u Marijinom životu. Također u ovih par redaka donosi i sažet sadržaj dogme – da je začeta bez posljedica istočnog grijeha te da je to tako ne njenom zaslugom, već Kristovom.

Za utemeljenje ove dogme, crkveni naučitelji nisu mogli direktno citirati Bibliju jer u njoj ne nalazimo zapis o tome. Međutim, to ne pobija činjenicu da Mariju sveti oci nisu držali bezgrešnom od začeća. Bujanović navodi da, iako se u njihovo doba nije posebno isticalo njezino bezgrešno začeće, ipak se vjerovalo da je Marija bila bezgrešna, čista od svakog grijeha, tako i onog istočnog. Zbog toga su ju i zvali čista, nevina, nedužna, presveta, najsvetija. Crkveni oci i cijela Crkva vjerovala su da je Marija od trenutka začeća pa sve do svoje smrti bila bez grijeha. Nije bilo potrebe da se o tome posebno raspravlja sve dok se, kao i s ostalim dogmama, nisu počele širiti krivi nauci. Treba zaključiti da oni ne bi tako naučavali cijelu Crkvu, ulazili u rasprave i protivili se krivovjernicima da je bilo sumnje da je Marija ikad u životu, makar i trenutku svog začeća, u majčinoj utrobi, bila okaljana grijehom.⁴⁴

1.3.1. Proglašenje dogme

⁴² Usp. Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, 313-314.

⁴³ Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 34.

⁴⁴ Usp. *Isto*, 43-44.

Dogma o bezgrešnom začecu nije donesena ni brzo ni olako, posebno zbog toga jer u Bibliji direktno ništa o tome ne piše. Teolozi su kroz pet stoljeća promišljali, pisali i debatirali o Marijinoj svetosti.⁴⁵ Dugoročno i mukotrpno je bilo raspravljanje o tome, treba li se Marijino začecje smatrati pobožnim vjerovanjem, proglašenom istinom ili pak božanskom istinom. Još se raspravljalo o tome, je li Marija bila bezgrešna od samog začecja ili je li začeta pa u utrobi majke naknadno 'očišćena' od grijeha. Nadalje, još jedna točka prijepora je bilo pitanje, jesu li Mariju Joakim i Ana začeli bezgrešno, bez pohote, bez posljedica istočnog grijeha. No, kako se u dogmi ne spominju Marijini roditelji, vodi se da je Marija bezgrešna od začecja. Tako se opet pravi razlika između nje i Krista, koji je jedini začet nadnaravnim putem, bez općenja muža i žene, po Duhu Svetom. I na poslijetku, zadnja prepreka rasprave bilo je pitanje, je li Marija tokom cijelom života bila sačuvana od grijeha. Na to su teolozi odgovorili da, iako bezgrešno začeta, svejedno je trpjela posljedice grijeha, bolest, bol, a na kraju i smrt. Smrt u Marijinom slučaju nije kazna za grijeh, ali je svejedno posljedica istočnog grijeha, jer je i ona potomak grešnih praroditelja, Adama i Eve: "kod nje smrt nije kazna grijeha (poena), nego samo zlo koje izlazi iz grijeha (poenalis)."⁴⁶

Postojalo je nekoliko teorija o tome *kako* je Marija to mogla biti bez grijeha. Neke od njih su bile kontradiktorne; Marija istovremeno je i nije naslijedila istočni grijeh. Neki su pak tvrdili da je u trenutku pada Sotona ušao u Adamovo tijelo i zaposjeo ga, ali mu je promakla jedna molekula. Ta se molekula prenosila iz naraštaja u naraštaj sve do Ane i Joakima i tamo je onda poslužila kao „baza“ za Mariju. Moramo razumjeti da znanost, uključujući i filozofiju, tog doba nije bila razvijena, stoga su neki ove teorije smatrali valjanima. Pravo rješenje je napokon ponudio Ivan Duns Škot kojeg se naziva i Apostolom Bezgrešne. Mi ljudi se čistimo i oslobađamo od istočnog grijeha milošću sakramenta krštenja. Ako nas Bog tako može očistiti, onda može iznimno i posebnom milošću sačuvati osobu u samom trenutku začecja. No, u tom slučaju osoba nije očišćena od krivnje istočnog grijeha, već u potpunosti očuvana od nasljedstva istočnog grijeha. Tako je rođen nauk o Marijinom očuvanju, što opet potvrđuje da to nije njezinom zaslugom već milošću Božjom.⁴⁷

Radi utjecaja raznih papa koji su se zalagali za širenje i proglašenje ove istine dogmom, bilo je sve manje i manje protivnika, pa je papa Pio IX. na kraju donio konačnu odluku i s time okončao višestoljetna debatiranja. On je 1848. godine okupio odbor i tražio od njih da ispituju, postoji li logično utemeljenje za donošenje papinskog proglašenja. Većina članova odbora

⁴⁵ Usp. Cornelis Xaverius Joseph Marie FRIETHOFF, *A complete Mariology*, 51.

⁴⁶ Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 37-38.

⁴⁷ Usp. Cornelis Xaverius Joseph Marie FRIETHOFF, *A complete Mariology*, 55-56.

(sedamnaest od njih dvadeset) su smatrali da za tu odluku postoji temelj u Svetom pismu, tradiciji, nauku i liturgiji. Nakon još nekoliko odbora i sumnji oko toga, bi li papa trebao donijeti odluku, protivljenja određenog dijela biskupa, ali i slaganja većine, papa je 1851. počeo pripremati dokument u kojem bi napokon donio službeni stav.⁴⁸ Nakon nekoliko revizija, u službenoj verziji bule *Ineffabilis Deus*, koja je donesena 08. 12. 1854., piše da je "blažena Djevica Marija, u prvom času svoga začeća, po posebnoj milosti i povlastici svemogućega Boga, predviđajući zasluge Isusa Krista Spasitelja ljudskoga roda, bila očuvana neokaljanom od svake ljage izvornog grijeha..."⁴⁹ Iz ovoga se vidi da su sveti oci napravili razliku i naglasili da Marija nije sama po sebi bila iznimka od istočnog grijeha, kao Isus Krist, nego naprotiv, to je bilo isključivo njegovom zaslugom. Time Marija nije ista kao i Isus, ali nije ni kao ostatak ljudi. Sve ostale ljude Isus izbavlja iz grijeha, dok je sama Marija sačuvana od grijeha.⁵⁰

1.4. Marija na nebo uznesena

Ova dogma nam govori da Marija nakon svršetka svog ovozemaljskog života nije bila pokopana u zemlju, nego je dušom i tijelom uznesena na nebo. To je ujedno i marijanska dogma koja je zadnja donesena. U samoj riječi *uznesena* vidimo pasivnost naspram riječi *uzašašće* koja se odnosi na Isusa. Opet se pravi razlika između Majke i Sina – Krist je sam uzašao na nebo, dok je Marija uzeta na nebo Božjim posredovanjem.⁵¹ Kristovo uzašašće je jedan primjer tjelesnog odlaska u nebo u Novom zavjetu. Također su apostoli vjerovali da za vrijeme paruzije isto neće biti tjelesne smrti, nego: „... i najprije će uskrsnuti mrtvi u Kristu, a zatim ćemo mi živi, preostali, zajedno s njima biti poneseni na oblacima u susret Gospodinu, u zrak...” (1 Sol 4, 16-17). Što se tiče Starog zavjeta, iako se uzlaz tijela na nebo ne spominje direktno, postoji nekoliko slučajeva smrti za koje se ne može sa sigurnošću reći da su bili tipični. Prvi je vezan za Henoka koji se spominje već u Knjizi Postanka. Za njegovu smrt piše: „Henok je hodio s Bogom, potom iščeznu; Bog ga uze.“ (Post 5, 24). Može se pretpostaviti da Henok, zbog vjere koju je imao i radi koje je hodio s Bogom, nije umro zemaljskom smrću. Drugi slučaj je onaj vezani uz Iliju za kojeg Pismo donosi: „I dok su tako išli i razgovarali, gle: ognjena kola i ognjeni konji stadoše među njih i Ilija u vihoru uziđe na nebo“ (2 Kr 2, 12). Vidljivo je iz ovoga

⁴⁸ Usp. *Isto*, 51-54.

⁴⁹ DH, br. 2803.

⁵⁰ Usp. Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, 36.

⁵¹ Usp. Iva SMAJIĆ, *Najčišći odraz božanskog bića: Mariološki sadržaji u hrvatskoj književnosti*, 32.

da Ilija također nije umro, nego je prenesen na nebo.⁵² Stoga, govor o uznesenju duše i tijela na nebo nije bio nepoznanica. Trebalo je samo zaključiti je li to bio slučaj i s Marijom.

Kad se tražilo uporište za dogmu, prvo se krenulo s istraživanjem Marijine smrti. Nema nikakvih povijesnih zapisa o okolnostima smrti, ni o mjestu Marijina pogreba. Najstariji pronađeni zapisi su tek apokrifni spisi koji predlažu da je Marija pokopana u Efezu ili Jeruzalemu jer je tamo provela zadnje dane svog života. Više je pristaša teorije koji tvrde da je Marija umrla i pokopana u Jeruzalemu, a sv. Ivan Damašćanski jedan je on njih. On govori da su Mariju tamo plegli na malenu postelju. A onda spominje Getsemanski vrt kao mjesto na koje su je vjernici prenijeli i ukopali u grob uz molitvu i pjesme. Nakon tri dana je od tamo uznesena na nebo. Na tom je mjestu krajem 4. st. sagrađena bazilika Marijina groba, a danas je tamo i istoimena crkva. Što se tiče Efeza, iako ne postoji nikakav zapis o tome da je Marija tamo umrla, neki su pretpostavili da je Marija otišla tamo radi Ivana kojemu je Isus s križa povjerio svoju majku. To potvrđuju i neke privatne objave, iako nema mnogo pristaša ove teorije. Dan danas i dalje ne postoji konsenzus o mjestu Marijine smrti, kao ni o njezinoj smrti. Tokom 4. st. sveti Epifanije je krenuo istraživati Marijinu smrt, te nakon traženja i čitanja različitih zapisa zaključuje je da ne može dati konkretan odgovor. Govori da postoji mogućnost da je umrla prirodnom smrću, zatim da je umrla probodena mačem kako je to navijestio starac Šimun. U tom bi slučaju umrla kao mučenica. I na kraju kaže da, jer je Gospodinu sve moguće, otišla s ovog svijeta bez da je umrla.⁵³ Ipak, prevladava vjerovanje da je Marija umrla tek zbog toga što nitko dosad nije uspio umaći smrti, čak ni sam Bog.⁵⁴ Zbog manjka konkretnih dokaza, njezina smrt nije definirana dogmom.

Već spomenuto Marijino bezgrešno začće je dogma definirana bez postojanja izravnog svetopisamskog teksta. I bilo je moguće donijeti zaključke o njezinom začću jer Crkva nikad ne tumači Riječ Božju izolirano, već se oslanja na cjelokupan polog vjere. Tako Tradicija prenosi da je uznesenje objavljeno, ali na indirektan način.⁵⁵ Uz manjak povijesnih dokaza, Crkva se okreće teološkim. Prvi takav je vezan uz neraspadljivost Marijinog tijela. Teolozi govore da se može sa sigurnošću tvrditi da tijelo Djevice, u kojem je raslo tijelo Spasitelja, s kojom je dijelio svoju krv, nije ostavljeno da trune u zemlji kao hrana crvima. Drugi argument

⁵² Usp. Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, 317.

⁵³ Usp. *Isto*, 318-320.

⁵⁴ Usp. Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, 106.

⁵⁵ Usp. Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, 331.

je vezan za zajedništvo Krista sa svojom majkom u nebu. Teško je vjerovati da bi Sin Božji čekao na svršetak svijeta i uskrs svih mrtvih da se napokon tijelo one koja ga je rodila pridruži njenoj duši.⁵⁶ I posljednji argument je onaj vezan uz liturgijsko slavljenje Marijinog uznesenja. Blagdan Marijinog uznesenja se počeo slaviti na Istoku u 4. st. pod nazivom *Uspomena na Mariju*. Čak i neke crkve koje su se odvojile od Katoličke Crkve (kao npr. Nestorijanska crkva) su u svojem liturgijskom slavlju svejedno nastavile slaviti taj blagdan pod imenom *Marijina smrt ili prijelaz*.⁵⁷

Uz ove teološke argumente zajedno s praksom i Tradicijom, pokrenut je postupak za proglašenje uznesenja dogmom. Papa Pio XII. je 1946. godine sazvao biskupe na konzultacije o mogućnosti proglašenja dogme. Biskupi su na taj upit reagirali vrlo pozitivno; gotovo svi od sazvanih biskupa (od 1181 biskupa, samo šestorica su ostali suzdržani) su bili za. Dogma je službeno proglašena 1. studenog 1950. godine apostolskom konstitucijom *Munificentissimus Deus* u kojoj piše: „Zbog toga ... na slavu svemogućega Boga, koji je Mariji Djevici iskazao svoju posebnu naklonost, na čast njegovog Sina besmrtnog kralja vjekova i pobjednika nad grijehom i smrću, za povećanje slave uzvišene njegove Majke, te na radost i veselje čitave Crkve vlašću Gospodina našega Isusa Krista, blaženih apostola Petra i Pavla, i našom, proglašavamo, objavljujemo i definiramo, da je Bogom objavljena dogma da je, Bezgrešna Bogorodica uvijek djevica Marija, završivši put zemaljskog života, bila tijelom i dušom uznesena u nebesku slavu.“⁵⁸ Nakon tisuća godina slavljenja i štovanja Marijina uznesenja, Papa Pio XII. je napokon to i službeno proglasio. Ta je dogma donesena u vrijeme kad je svetost tijela bila zanemarena i negirana, što zbog marksizma, što zbog nacizma. Europa je još bila ranjena nacističkom ideologijom Drugog svjetskog rata, gdje se gledalo na tijelo, u slučaju da nije savršeno, kao nešto što treba uništiti, spaliti. A tek nakon oporavka od koncentracijskih logora, u drugoj polovici 20. st. se počelo s genetskim eksperimentima na embrijima, pobačajima i eutanazijom. Tako da je Crkva ovom dogmom istupila i ponovno ukazala na svetost tijela, Marijina tijela, koje je stvoreno na sliku Božju, uskrsnulo i uzneseno na nebo u vječnu slavu, pridruženo svojem Spasitelju.⁵⁹

⁵⁶ Usp. Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, 109-111.

⁵⁷ Usp. Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, 331.

⁵⁸ DH, br. 3903.

⁵⁹ Usp. Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, 340-341.

2. MARIJA DANAS

U prethodnim poglavljima prikazan je način na koji je Crkva častila Mariju. Naglasak je stavljen na to da je Crkva u samim svojim počecima častila Mariju kao Majku Božju, kao jedinu bez grijeha, kao uzor i zagovornicu, i da to nije bilo bez razloga. Danas se stav Crkve nije previše promijenio. Marija se i dalje zagovara i štuje i njoj se utječemo za zagovor kod njezinog sina, našeg Spasitelja. Ona je primjer savršene poniznosti, poslušnosti i vjernosti Gospodinu. Međutim, iako se Marija danas može postaviti kao savršen uzor, Crkvi i njezinim pastirima, kao i vjernicima, mladima, a posebice ženama, čini se da je stavljena na margine. Konkretnije o tome u idućim poglavljima.

2.1. Štovanje naspram čašćenja

Kroz stoljeća se prigovaralo katolicima da su zaglibili u idolatriji i da je čast koju Katolička Crkva daje Mariji bogohulna. Posebno to ističu protestanti koji ne nalaze dovoljno uporišta za njezino čašćenje u Bibliji, bar ne na razini na kojoj to radi Katolička Crkva, što stoji iza jedne od *sola* kojima se vode, točnije, *sola scriptura*. No, Katolička Crkva ima jasan stav i istine o tome kako i zašto častiti Djevicu i to na ispravan način.

Neki, koji dovoljno ne poznaju nauk i tradiciju Katoličke Crkve, tvrde da čašćenje Marije ide protiv prve Božje zapovijedi. Tu odmah treba spomenuti da postoje tri razine čašćenja u klasičnoj teologiji. Spominje se *latria*, *dulia* i *hyperdulia*. *Latria* je vezana uz razinu štovanja i obožavanja koje se pridaje isključivo Bogu, Stvoritelju. *Dulia* označava čast koja se pridaje svecima, osobama koje radi iznimnog načina života zaslužuju biti prepoznate. Te su osobe pokazale poniznost i upornost u traženju svetosti i nasljedovanju Krista. I posljednje, *hyperdulia*, koja pripada samo Djevici Mariji. Drukčija i inferiornija razina od štovanja koje pripada Gospodinu, ali ipak više od čašćenja svetaca.⁶⁰ Te razine postoje jer katolici vjeruju da se treba odati posebna počast onima koji su živjeli iznimnim načinom života, živjeli život dostojan neba. Ta čast ne skreće pozornost s Gospodina niti se njemu ne „krade“ ona čast i štovane koje mu pripada, nego upravo suprotno. Čašćenjem svetaca odaje se priznanje Gospodinu jer su do svetosti došli samo pomoću darova i milosti Božje.⁶¹

Što se tiče Marijinih slika i kipova, i prigovora da se njima klanja, opet treba biti

⁶⁰ Usp. Mark MIRAVALLE, *Introduction to Mary*, Recording for the Blind & Dyslexic, 2003., 11-12.

⁶¹ Usp. Mark MIRAVALLE, *Meet Mary: Getting to Know the Mother of God*, Sophia Institute Press, 2008., 46.

oprezan. Katolička vjera ne dopušta štovanje kipova i slika, kako Marije tako ni jednog drugog sveca. Slike i kipovi su tu tek utoliko da podsjetu osobu na ono što prikazuju. Na isti način kako slika djece podsjeća roditelje na vlastitu djecu, tako i slika Marije podsjeća na Mariju. One posjeduju samo simboličku vrijednost u sebi, ništa više. Djevica Marija je savršeno Božje stvorenje, ali ona nikad nije bila niti će biti izjednačena s Bogom, pa tako joj se nit neće pridavati isto obožavanje koje pripada samo Bogu.⁶² Vidimo da se Marija ni u kojem slučaju ne izjednačuje s božanstvom, ne pridaje joj se isti značaj, te se jasno radi razlika između stvorenja i njezinog Stvoritelja. Može se razumjeti strah koji proizlazi iz kršenja prve Božje zapovijedi, posebice ako se sjetimo okolnosti u kojima se izabrani narod klanjao zlatnom teletu. No, s obzirom na jasan nauk Katoličke Crkve, taj strah se lako otklanja i ostavlja prostor zdravoj pobožnosti.

2.1.1. Zašto častiti Mariju?

U dogmatskoj konstituciji *Lumen Gentium* učitelji Drugog vatikanskog sabora potiču Crkvu i puk da promiče i nastavlja liturgijsko štovanje prema Djevici Mariji, uz popratne pobožnosti i običaje koji su se održavali njoj u čast kroz povijest.⁶³ Vidljivo je da naši biskupi i svećenici uz papu i dalje smatraju, kako je to smatrala i Crkva kroz vremena, da nam Marija može biti na pomoć, da nas može dovesti do Isusa. Neke kršćanske denominacije, ali i druge vjere, možda imaju krivo shvaćanje katoličkog odnosa prema Mariji. No LG donosi da „to štovanje, kakvo je uvijek postojalo u Crkvi, posve osobito, ono se bitno razlikuje od poklonstvenoga štovanja koje se iskazuje utjelovljenoj Riječi jednako kao i Ocu i Duhu Svetom, i snažno ga podupire“.⁶⁴ A takvo čašćenje je dopušteno opet radi svrhe „da dok se Mariju časti, Sin radi kojega je sve ... bude pravo upoznat, voljen, slavljn i da njegove zapovijedi budu obdržavane“.⁶⁵ Uz to, postoji i nekoliko dodatnih razloga za čašćenje Djevice Marije.

Marija je bila potrebna za utjelovljenje

Bog je trebao ženu, Mariju, da bi preko nje svijetu dao svog Sina. Sv. Augustin kaže da svijet nije bio dostojan primiti Sina direktno od Oca, nego je za to trebao Mariju. Tako je uz ponizan pristanak jedne djevojke svijetu darovan Spasitelj. Bog nam je dao samog sebe, ali je to učinio kroz Mariju. Duhom svojim, koji je uzeo Mariju za svoju zaručnicu, oblikovao je Isusa u

⁶² Usp. Mark MIRAVALLE, *Introduction to Mary*, 121.

⁶³ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium*. Dogmatska konstitucija o Crkvi (21. XI. 1964.), br. 67., (dalje: LG).

⁶⁴ LG, 66.

⁶⁵ *Isto*.

njezinoj utrobi i pokazao svoju svemoć tako da je bez ljudskog sjemena saznao bogočovjeka u utrobi žene. I svoju je svemoć prvo otkrio upravo Mariji, najdostojnijoj od svih. Tako je svemogući ovisio o Djevici, u svom začecu, rođenju, prikazanju u hramu, prvih trideset godina skrivenog života. A na kraju i u trenutku njegove smrti kad je, naravno, majka bila ispod njegovog križa tako da Sin može biti žrtvovan Ocu, predan kao janje, kao što je Abraham napravio s Izakom. Ona je također sudjelovala u krajnjoj Očevoj žrtvi, jer je i ona darovala svog Sina svijetu, darovala ga za savršenu žrtvu.

Također se može primijetiti da je Isus započeo svoje otajstveno poslanje već iz Marijine utrobe. Prvo javno čudo je bilo preko Marije, kad je blagoslovio svog bratića, Ivana Krstitelja, u utrobi njegove majke Elizabete, i to preko Marijinih riječi. A kad se objavio svijetu na svadbi u Kani, to je također bilo na Marijin poziv. Počeo je sa svojim čudima uz Mariju, i tako će ih i završiti. Uz svoju majku.⁶⁶

Marija je potrebna za posvećenje duša

Pošto je Marija bila najbliža Isusu, on je njoj povjerio sve što mu je dano odozgor. Povjerio joj je svoj život i svoju smrt, povjerio joj je svime što mu je Otac dao. Kako je mati prva, kroz nju Isus izljuje svoje milosti na sve nas. A po njezinoj smrti ju je postavio vladaricom nad anđelima, posrednicom ljudi, i vjernom pratiteljicom u svojim Božjim trijumfima. Nije ni čudno onda da ona, koja je uvijek ponizna i uvijek prihvaća volju Božju, ima i snažan utjecaj svojim zagovornim molitvama kod nebeskog Oca i kod svog Sina.⁶⁷ Kako je jednom u povijesti, intervencijom Duha Svetoga i klanjanjem Božjoj volji, na svijet donijela Bogočovjeka, tako onda i dalje može donositi svece. Zajedno s Duhom Svetim ona i dalje može činiti nevjerovatne stvari. Već su i brojni sveci za svojeg života shvatili da pobožnosti prema Mariji može samo pomoći u dostizanju svetosti, a među kojima su sv. Augustin, sv. Ivan Damašćanski, sv. Ćiril Jeruzalemski, sv. Toma, sv. Bernard, sv. Franjo, i sv. Bonaventura.⁶⁸

Providonosna uloga Marije u posljednjim vremenima

Kada je Bog odlučio dati ljudima svog Sina za spasenje, taj je poduhvat započeo s Marijom, pa će tako i započeti u posljednjim danima. Tako će se, pomoću Duha Svetoga, Marija obznaniti i pokazati da bi nas uputila prema svome Sinu, Spasitelju Isusu. Autor navodi da će to biti Božja volja, njegova želja da u punoj slavi otkrije Djevicu. I to zbog njezine savršene poniznosti radi koje je od početka bila skrivena; zbog toga jer je savršeno stvorenje i ispunjena

⁶⁶ Usp. Louis Marie Grignion DE MONTFORT, Frederick William FABER, William O'CONNELL, *True Devotion to the Blessed Virgin Mary*, Fathers of the Company of Mary (Montfort fathers), 1946., 11-14.

⁶⁷ Usp. *Isto*, 15-18.

⁶⁸ Usp. *Isto*, 23-26.

milošću Božjom; jer je ona mjesec obasjan božanskim suncem, Isusom, i mora biti prepoznata da bi Isus mogao biti također prepoznat; onda je bila vrata kroz koju je Isus prošao da bi došao na svijet, tako će biti i za njegov drugi dolazak, no ne na isti način; bit će dana ljudima da ju upoznaju jer jedino kroz poznavanje one koje je donijela Život, možemo doći do onog koji je Put, Istina i Život; ona mora sjati više nego ikad, biti sjajnija od svih zvijezda da bi se izgubljene duše mogle vratiti Crkvi, i da bi mogla svijetliti svima onima koji će biti u duhovnom ratu s neprijateljima Gospodnjim; i na kraju, Marija će biti otkrivena jer je trepet i strah đavlima.⁶⁹

2.2. Pobožnost prema Mariji

Štovanje Marije je teško održivo bez prakse u stvarnom životu. Ne možemo samo razmišljati o tome koliko ljubimo Mariju i njezinog Sina da bi to imalo učinka na nas. Trebaju nam određene prakse i radnje. Zato postoji mnogo pobožnosti koje su kroz stoljeća nastajale i tako se ustalile u Crkvi. Ovdje nije cilj navesti koje su to pobožnosti jer ih ima previše, nego uvesti u te pobožnosti i ukazati na ispravnu praksu istih. Pobožnosti same za sebe nisu spasonosne, ali ako se obdržavaju s vjerom i pokornošću, one, zagovorom i ljubavlju Majke Marije, vode do našeg rasta u milosti i svetosti. A da bi pobožnost bila ispravna, treba prvo napraviti distinkciju između lažnu i prave pobožnosti kako bi se znalo otkloniti prepreke i prakticirati ispravno štovanje.

2.2.1. Lažna pobožnost

Lažna pobožnost prema Djevici proizlazi iz neznanja, krivog stava ili motiva prema pobožnosti. Postoji nekoliko vrsta lažne pobožnosti na koje treba upozoriti.

- a) *Izvanjska pobožnost*: izvanjska pobožnost je ona koja se prvenstveno samo *vidi*. Ljudi koji časte Mariju samo izvana će se nakititi krunicama, škapularima, slikama i figuricama Marije, hodat će po procesijama i sudjelovati na svim Marijanskim blagdanima. To se isprva ne čini loše, ali kod njih ne postoji unutarnju naklonost i ljubav prema Mariji.⁷⁰ Njihova pobožnost ostaje izvanjska, ne prodire u dubinu. Nerijetko se takvi ljudi hvale svojom pobožnošću, ne shvaćajući da je isprazna, a da

⁶⁹ Usp. *Isto*, 31-34.

⁷⁰ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 183.

prava pobožnost za sobom donosi poniznost. Oni će rijetko kad oplakivati svoje grijehе, trpjeti i prikazivati žrtvu, ili na bilo koji način pokušati imitirati Marijine kreposti.⁷¹

- b) *Kritička pobožnost*: ova vrsta pobožnosti se obično veže uz učene ljude, vrle teologe, koji s visoka gledaju na pobožnost „malih“ ljudi. Oni često imaju prigovore kako se pobožnost ne prakticira dovoljno pobožno, ni s dovoljno velikom vjerom, niti ne zadovoljava standarde koje oni smatraju da treba zadovoljiti. Ne može se reći da oni sami ne sudjeluju u pobožnosti, ali rijetko tko može biti pobožan na način na koji oni jesu. Prigovaraju bilo kojoj vrsti tradicije ili pobožnosti koja ne pripada liturgijskom slavlju. Dogodit će se, ako ljudi s ovakvom pobožnošću vide da se netko moli pred kipom ili slikom Marije, da će takvoga optužiti za idolatriju. Oni nisu pobornici izvanjskih vidova pobožnosti, a niti previše slušaju priče ili čitaju duhovna štiva o Djevici Mariji. Treba biti oprezan s ljudima čija je pobožnost kritička jer nerijetko ljude udaljuju od Marije.⁷²
- c) *Sentimentalna pobožnost*: glavna odlika ove pobožnosti jest povodeње za vlastitim osjećajima, obično osjećajima sreće i entuzijazma. Ljudi s ovakvom pobožnošću vjeruju da ono što rade ima učinka i da je dobro ako se oni zbog toga osjećaju dobro. Stavlja se važnost na pozitivne osjećaje koji proizlaze iz pobožnosti prema Djevici. Naravno da se ne može zanemariti bitnost osjećaja prema Djevici, ali oni ne mogu biti okosnica. Ono što je bitno za pobožnost je osobni rast – truditi se rasti u milosti i činiti djela milosrđa. Inače je to pobožnost bez ploda.⁷³
- d) *Ohola pobožnost*: ova vrsta pobožnosti je karakteristična za ljude koji svima govore i hvale se da su vjernici, da se utječi Djevici Mariji, ali žive ne toliko skriven grešni život. To su obično ljudi „teška“ karaktera, skloni srdžbi i ljutnji, osuđivanju, psovkama, manipulacijama, škrtosti i materijalizmu. Njima se teško riješiti grešnih navika, teško im je mijenjati se, ili to uopće ne žele. Oni vjeruju da će ih moljenje krunice, postovi, nošenje škapulara ili ostali izvanjski načini pobožnosti, spriječiti od toga da umru a da se nisu ispovijedali, ili da im spasenje neće izmaći. To je često đavolja obmana u kojoj se vjernika uljulja u sigurnost da je Bog milosrdan i prašta bez obzira na sve, te da se to može uzeti zdravo za gotovo i nastaviti živjeti neurednim životom. Tužno je pretpostaviti da će nas Marija zagovarati ako nastavljamo svojim grijesima i

⁷¹ Usp. Louis Marie Grignon DE MONTFORT, Frederick William FABER, William O'CONNELL, *True Devotion to the Blessed Virgin Mary*, 70.

⁷² Usp, *Isto*, 67-68.

⁷³ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 183.

nepoštovanjem ranjavati njezinog Sina i ne činimo ništa da bi to promijenili jer znamo da će nam grijesi biti oprosteni jednom kad odemo na ispovijed. Teško da se ovakvo ponašanje može nazvati pobožnošću i može postojati jedino kod iznimno ravnodušnih ljudi ili neznalica, onih ljudi koji ne razumiju osnove vjere.⁷⁴

- e) *Praznovjerna pobožnost*: ovo je karakteristično za ljude koji pridaju nadnaravna svojstva nekim ritualima ili molitvama. Takvi se ljudi nadaju nekoj dobiti ponavljanjem određenih molitvi (na primjer, Zdravo Marijo), sve dok ne budu uslišani. Njima na pameti nije ljubav i čašćenje nego osobni cilj. Ponavljanje molitvi samo po sebi nije loše. Često nam je to i potrebno da nam postane navika. No, bitno je vidjeti kakav je unutarnji stav te osobe i iz kojeg motiva se moli i obavlja pobožnost.⁷⁵
- f) *Sebična pobožnost*: vrsta pobožnosti koju karakterizira pobožnost u vrijeme potrebe. Obično se odluči moliti Marijin zagovor u trenutku neke zemaljske potrebe, kao što je to ozdravljenje, pronalazak bračnog druga, posla, uspjeh na fakultetu i slično. Naprotiv, nisu to samo po sebi loši trenutci da molimo za pomoć Majke, no kako da se ona osjeća ljubljeno i kako da usliša molitve kad od nje samo tražimo, a ništa ne dajemo? Ako dođemo k Mariji ne samo s nekom zemaljskom potrebom, već i željom da naša duša raste u milosti i bude oplemenjena krepostima, to je prava pobožnost.⁷⁶
- g) *Pretjerana pobožnost*: bilo koje izjednačavanje Marije s Bogom i pripisivanje joj božanskih atributa pripada ovoj pobožnosti. Predstavljanje Marije gotovo kao četvrte božanske osobe. Uvjeravanje da je bolje moliti se Mariji nego Isusu, da je Marija svemoguća i nema onoga što nam ne bi omogućila, Marija nas ljubi više od Gospodina – sve su to stvari koje, ne samo da se mogu reći za našega Gospodina i jedino njega, nego i vrijeđaju Mariju. Ona nikad nije zahtijevala posebnu slavu. Njezina je veličina u poniznosti.⁷⁷

2.2.2. Ispravna pobožnost

Nakon što se ustanovilo koji su oblici lažne pobožnosti, treba usmjeriti pozornost prema ispravnoj. Kako postoji nekoliko vrsta lažne pobožnosti, također postoji i nekoliko karakteristika kako održavati pobožnost zdravom i ispravnom. Ispravna pobožnost je:

⁷⁴ Usp. Louis Marie Grignon DE MONTFORT, Frederick William FABER, William O'CONNELL, *True Devotion to the Blessed Virgin Mary*, 71-72.

⁷⁵ Usp. Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, 185.

⁷⁶ Usp. *Isto*, 184.

⁷⁷ Usp. *Isto*, 185.

- a) *Unutarnja*: prava pobožnost prema Mariji je unutarnja, proizlazi iz ljudskog srca i uma. To stoji kao oprečnost izvanjskoj pobožnosti. Prava pobožnost ne treba kićenje škapularima i kronicama, nego unutarnje raspoloženje i ljubav prema nebeskoj majci. A to može doći kad shvatimo njezinu veličinu, njezinu ljubav i počnemo ju cijeniti jer je rodila Boga.
- b) *Nježna*: to znači da je osoba vjeruje Mariji kao što vjeruje zemaljskoj majci. Osoba vjeruje u snagu Marijinog zagovora i zaštite. U svim trenucima, dobrim i lošim, duša ostaje mirna jer se nalazi uz Mariju i njezinog Sina, i uvijek se tješi njezinom zaštitom: „u sumnjama, da bude prosvjetljena; u lutanjima, da se vrati na pravi put; u napastima, da ima podršku; u slabosti, da bude ojačana; u padu, da bude podignuta, u obeshrabrenju, da bude ohrabrena; u skrupuloznosti, da budu otuđene; u životnim križevima, bolima, i razočaranjima, da bude utješena“.⁷⁸
- c) *Sveta*: odlika svete pobožnosti uključuje trajan napor duše da izbjegava grijeh, dok s druge strane raste u krepostima, posebice onima koje je iskazivala Djevica Marija. Neke od kreposti uključuju poniznost, živu vjeru, poslušnost, ustrajanje u molitvi, čistoću, požrtvornost, strpljenje i mudrost.
- d) *Konstantna*: pobožnost Djevici Mariji je konstantna, što znači da, jednom kad počne prakticirati tu pobožnost, duša neće lako odustati od duhovnih vježbi i rasta. Iako će osoba biti stavljena na kušnje, istinska pobožnost će se iskazati na način da osoba neće biti iritirana, skrupulozna ili preplašena, već će znati da je sigurna i u kušnji te će se nastaviti utjecati Djevici. Nije da se pad ili sumnja tijekom kušnje ne smiju dogoditi, već da kad se dogode da osoba ne odustaje od nastojanja u krepostima i pobožnosti prema Mariji.
- e) *Bezinteresna*: na poslijetku, pobožnost prema Mariji ne traži svoje. Pobožnost prema Mariji želi da duša traži samo Gospodina i njega prvo. Pravi vjernici znaju da im Marija može pomoći u tome. Svibanjske ili listopadske pobožnosti se ne rade zbog osobne dobiti, nego iz svjesnosti da Marija zaslužuje našu odanost i poštovanje, te da preko nje možemo jedino rasti u ljubavi prema Kristu.⁷⁹

Iako odlike ispravne pobožnosti mogu djelovati zastrašujuće i možda je teško zamisliti da će naša pobožnost dostići tu razinu, bitno je ne obeshrabriti se i s vjerom moliti za dar ispravne pobožnosti. Marija je od svog Sina izmolila velike stvari i čudesu, nije nemoguće da će izmoliti

⁷⁸ Louis Marie Grignon DE MONTFORT, Frederick William FABER, William O'CONNELL, *True Devotion to the Blessed Virgin Mary*, 76.

⁷⁹ Usp. *Isto*, 75-78.

i milost prave vjere i pobožnosti. Vjera jest prvenstveno dar kojeg primamo neovisno o našoj zasluženosti. Ako taj dar prihvatimo i molimo za njega, neće nam biti teško i razviti pravi stav pobožnosti prema Mariji.

2.3. Marija kao uzor

Zadnji dio ovog rada se odnosi na to kako Marija konkretno može biti naše ogledalo i kako nju postaviti za uzor. Ona je bila najbliža Kristu i, iako je bio njezin Sin, nije imala problema s time da mu se pokori i da ona njega sluša. Marija nas, stoga, danas može mnogo čemu poučiti. Kroz rad se spominje njezina poniznost i poslušnost Gospodinu u svemu, njezina požrtvovnost i dobrotu. Nju su njezine vrline dovele do iznimno povlaštenog mjesta u povijesti spasenja. Čini se da u današnje vrijeme, kad je sve javno, kad se čini da znamo svaki sat nečijeg života jer se sve objavljuje na društvenim mrežama, nedostaje one skrovitosti u kojoj je Marija rasla. Imajući na umu da mi zapravo znamo jako malo detalja o Marijinom životu, ona je ipak u toj skrivenosti rasla u vjeri, hodala s Gospodinom, bila dostojna roditi Boga i, na kraju, ostala zapamćena kao jedna od najznačajnijih žena u povijesti. Takvu Mariju svi mi, a posebice mladi, možemo i trebamo uzeti za primjer.

2.3.1. Marija u životu Crkve

Mariju je „Majkom Crkve“ službeno proglasio papa Pavao VI. u svom govoru na završetku trećeg zasjedanja Drugog vatikanskog sabora 21. rujna 1964. godine.⁸⁰ Marija, kao Kristova majka, majka onoga koji je Glava Crkve, najbliže je povezana s Crkvom. Kroz povijest je uvijek bilo govora o Mariji u Crkvi, na što se osvrće i Drugi vatikanski sabor u dogmatskoj konstituciji *Lumen Gentium*: „No ujedno se u Adamovom rodu našla povezana sa svim ljudima potrebnim spasenja, štoviše, ona je uistinu majkom udova (Kristovih) jer je ljubavlju sudjelovala da se u Crkvi rode vjernici, koji su udovi one Glave“.⁸¹ U istoj konstituciji se Marija naziva i modelom Crkve: „... Bogorodica je pralik Crkve u redu vjere, ljubavi i savršenog jedinstva s Kristom.“⁸² Iz ovih riječi je vidljivo da Marija ostaje prototip iskrenog vjernika, pravog člana Crkve Kristove. Na posljetku, ona predstavlja ono čemu bi svi vjernici trebali

⁸⁰ Usp. Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, 552.

⁸¹ LG, br. 53.

⁸² *Isto*, br. 63.

težiti u nasljedovanju Krista i življenju života djece Božje.⁸³

Ne samo da je Marija prototip, već je i pralik Crkve. Mato Jović to objašnjava u četiri točke. Prva je ta da je Marija prva bila sveta i bezgrešna te je pokazala kakva Crkva treba biti i to prije nego je Crkva sama postala dio povijesti svijeta. Druga se tiče činjenice da se Marija, prije Crkve, ujedinila s Kristom, s njim bila jedno tijelo, s njim je proživljavala njegov život i živjela njegovu ljubav. Treća točka se veže uz to da je Marija, opet prije Crkve, s Kristom proživljavala njegove boli, patnje i muku koju je Krist podnio za otkupljenje mnogih. I na kraju, četvrta točka je vezana uz ono što tek čeka Crkvu. Naime, Marija je uznesena na nebo tijelom i dušom, što potvrđuje dogma o uznesenju, da bude uz svog Sina, okrunjena kao Kraljica neba i zemlje. Crkva će to postići tek kad dođe sudnji dan, na dan ponovnog dolaska Spasitelja koji će završiti zemaljski hod svoje Crkve.⁸⁴ Sve što je Marija živjela i pokazala, sve odlike koje je posjedovala, dano je za primjer Crkvi: „Marija – to je već Crkva... Crkva je u Mariji počela biti sveta, bezgrešna... Djevica je prvi i početni član Crkve, i to onaj po kojemu je Crkva ostvarila svoju najdublju bit na najsavršeniji način koji se uopće može postići s Kristom“.⁸⁵

Da se kratko vratimo na koncil na kojem se ipak nije ulazilo preduboko u tematiku Marije. Jedna od tema sabora je bio ekumenizam. Stoga, iz poštovanja prema protestantima, koji se trude ne davati Mariji preveliku pažnju iz straha da ne zauzme ono mjesto koje pripada samo Kristu, Marija se spominje u kontekstu otajstva Kristovog života, na način na koji ne može biti kamen spoticaja među podijeljenim kršćanima. Koncil je pažljivo razmatrao njezinu ulogu, ne oduzimajući ništa od onoga što joj pripada, te je nastojao ukazati da čašćenjem Marije Crkva ne smjenjuje Krista, niti šteti njegovoj ulozi u povijesti spasenja, već Marija samo doprinosi jasnijem shvaćanju, upotpunjavanju i utvrđivanju te uloge.⁸⁶ Teolozi su, dakle, bili oprezni i nisu htjeli da dođe ili do preuveličavanja ili do zanemarivanja Marijine uloge u Crkvi: „... da je Marija primila posebne povlastice – ali je ujedno, kao svako ljudsko biće, živjela našim, ljudskim životom.“⁸⁷ Što će reći, da iako je bila „blagoslovljena među ženama“ (usp. Lk 1,42) ipak je bila samo žena. Nije imala nadnaravne sposobnosti koje su joj omogućavale da živi bezgrješnim životom, već je to bilo iz njezine vjere, ustrajnosti i poniznosti: „Iako je Marija uzvišena u dostojanstvu, ona je uza sve to jednaka nama i od Boga je postavljena među

⁸³ Usp. Mark MIRAVALLE, *Introduction to Mary. The Heart of Marian Doctrine and Devotion*, Queenship Publishing, 2012., 83-84.

⁸⁴ Usp. Mato JOVIĆ, Blažena Djevica Marija u Crkvi, u: *Obnovljeni život*, 26 (1971.) 5, 443-444.

⁸⁵ *Isto*, 444.

⁸⁶ Usp. Mato JOVIĆ, *Blažena Djevica Marija u Crkvi*, 442.

⁸⁷ *Isto*, 443.

nas na istu razinu.⁸⁸ Neki bi zbog toga mogli i pomisliti da je ona zbog svoje povlaštene veze s Presvetim Trojstvom mnogo više iznad ili izvan Crkve. No, upravo zbog činjenice da je ona Bogorodica je Marija najviše u Crkvi, puno više zahvaćena njom nego što mi to shvaćamo. Ne možemo u punini shvatiti ljepotu bivanja Božjom djecom bez Krista. Ali ne možemo to ni bez Marije jer smo djeca u njezinom djetetu.⁸⁹

Pošto je Marija rodila Krista, ona je na taj način postala i Majkom Glave tog mističnog Tijela, majkom Crkve. Tako postaje i Majkom svih onih koji su krštenjem postali dio tog Tijela. To potvrđuje i evanđelist Ivan na početku i kraju svog evanđelja; svadbom u Kani Galilejskoj (usp. Iv 2, 1-2) i pod križem kad Isus predaje svoju majku ljubljenu učenicu (usp. Iv 19, 25-27). Kao značajna činjenica, može se u ovom kontekstu spomenuti kako se Isus obraća Mariji sa „ženo“ umjesto da joj se obrati kao vlastitoj majci. Neki teolozi smatraju kako je razlog tome što se ovdje povlači paralela između Eve i Marije, i tako Marija postaje „nova Eva“. Ovdje je Marija ona obećana žena jer je svijetu donijela Spasitelja. I kako je Eva iz knjige Postanka početak grešnog života, tako je „nova Eva“, Marija, na početku milosnog života. A što se tiče jednih od Isusovih posljednjih riječi s križa, kad Majku daje učeniku, i učenika majci, teolozi tumače kako Isus zapravo ne daje Mariju kao majku samo voljenom učeniku, nego prenosi to duhovno majčinstvo na sve svoje učenike, ali ne samo i isključivo na njih. To se majčinstvo proteže i zahvaća sve ljude, kao što i otkupiteljsko djelo Spasitelja Krista zahvaća sve ljude, neovisno o tome poznaju li i prihvaćaju ti isti ljudi Krista.⁹⁰ Stoga je njezina uloga u Crkvi prvenstveno ona majčinska, više nego bilo koja druga. Ona je tu da sluša naše molitve, upućuje ih svome Sinu, i upućuje nas i pokazuje put do Njega. Najljepše je to rekao papa emeritus Benedikt XVI koji je za Mariju rekao da: „utjelovljuje Crkvu siromašnih, Crkvu koja kao malena službenica hodi kroz povijest... Marija utjelovljuje Crkvu koja proizlazi iz Izraelova korijena i koja na teškom putovanju svojim povijesnim putom donosi svijetu nadu od koje čovječanstvo neopazice živi.“⁹¹

Stavljajući stvari u kontekst i razmišljajući o Mariji, o njezinom rođenju, skrovitom životu, bezgrešnom začecu i svemu što je slijedilo nakon, može se shvatiti zašto je Marija majka i model Crkve. Mlada Židovka, vjerna Bogu, sa svojim jednostavnim „neka mi bude po tvojoj riječi“ (Lk 1, 38) postala je Majkom Spasitelja i Otkupitelja kojeg je njezin narod

⁸⁸ *Isto*, 443.

⁸⁹ Usp. Rudolf BRAJIČIĆ, Što se to danas zbiva oko Marije?, u: *Obnovljeni život*, 31 (1976.) 5, 408.

⁹⁰ Usp. Veronika Nela GAŠPAR – Josip KARABAIĆ, Marijino majčinsko poslanje prema Drugom vatikanskom koncilu u teološkoj misli Ivana Pavla II., u: *Riječki teološki časopis*, 50 (2017.) 2, 440-442, 445.

⁹¹ Joseph RATZINGER, *Koncil na putu. Osvrt na drugo zasjedanje*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 2008., 48.

godinama iščekivao, a i dalje čeka. To savršeno i puno vjere „da“ koje ju je učinilo Majkom Bogorodicom učinilo ju je Majkom Crkve i Majkom svih živih nakon kalvarije: „... Marijino majčinstvo i neprekidno traje, od pristanka što ga je pri navještenju odano dala i koji je pod križem nepokolebljivo održala, pa sve do trajne savršenosti sviju izabranih.“⁹² Sve to poradi kreposti koje ju krasi, radi kojih može biti istinska Majka Crkve i moliti i raditi u toj Crkvi i za tu Crkvu. Ona vjernicima te Crkve stoji na tronu da se svi mogu ugledati u nju jer je jedina od ljudi koja je dušom i tijelom uznesena u nebo. Ona jedina dok mi svi i dalje to čekamo. Ona stoji kao prva koja ukazuje na Isusa, poziva vjernike da dođu k njezinom Sinu, a preko njega i njegove žrtve do Očeve ljubavi. Crkva se i dan danas mora ogledati u Mariji da neprestano raste i napreduje u vjeri i što savršенијem vršenju Božje volje. A za to je najbolji „alat“ upravo Marija: „... Crkva s pravom gleda na onu koja je rodila Krista... da se on po Crkvi rodi i raste također u srcima vjernika.“⁹³ Marija je već tjelesno dala Isusa svijetu. Tako i dalje nastavlja davati njega vjernicima, ali i voditi vjernike do Isusa. Marija i dalje ostaje „... u prvom redu temelj radosti i nadahnuti izvor molitve...“⁹⁴

2.3.2. Marija kao uzor mladima

Mnogi danas smatraju da je religioznost u krizi, da dolazi do sustavnog odbacivanja religijskih praksa i tradicija, što u općoj populaciji, a što više i među mladima. Brojna su istraživanja provedena koja ukazuju na činjenicu da je religioznost mladih u krizi, a čak i kod onih koji se smatraju religioznima se može uočiti disocijacija između crkvenog nauka i njihovih uvjerenja i prakse. To ni ne čudi s obzirom da je vrijeme adolescencije, početak mladenačkog života, obilježen brojim promjenama, što fizičke, što psihičke naravi. To je vrijeme kad osobe traže svoj identitet, svoje mjesto u društvu, razdoblje završetka školovanja, traženja posla, formiranja značajnih odnosa, osnivanje obitelji. Danas je vrlo lako naći nekoga u koga se može ugledati, televizijsku, sportsku ili inu „zvijezdu“. Mladi nemaju problem s nalaženjem idola. Nije ni to pogrešno, potrebno je naći nekoga tko će služiti kao primjer. Teško da ti primjeri vode mlade prema razvijanju talenta i kreposti. No, bilo bi dobro da mladi shvate da postoje osobe unutar Crkve koje su daleko savršенијi uzor. Sveci dakako, ali najprije ona koja je iznad svih „ogledalo pravde i prijestolje mudrosti“, ona koja je „zvijezda jutarnja“ – Djevica Marija. Što dakle Marija može ponuditi mladima?

⁹² LG, br. 62.

⁹³ Isto, br. 65.

⁹⁴ Rudolf BRAJIČIĆ, *Što se to danas zbiva oko Marije?*, 407.

Ako se Mariju predstavi kao običnu ženu, kao onu koja je sama odabrala vjerovati i biti poslušna, kao jednu od nas, a ne nedostižno svetu, to bi lako moglo privući mlade k njoj. Ako vide da je Marija, pomoću Božje milosti, dostigla svetost, lakše će im biti shvatiti da su i oni pozvani koračati prema svetosti: „Blažena je Djevica Marija prethodila dajući na izvrstan i jedinstven način primjer i djevice i majke.“⁹⁵ Ona je kao obična djevojka hodala i rasla u svojoj vjeri, njegovala svoje kreposti, unatoč tome što joj Gospodin nije davao jasne smjernice o tome kako slijediti Njegovu volju.⁹⁶ Naprotiv, čini se da je nakon njezinog „da“ uvijek bilo strepnje i kušnje. Pristala je biti zaručnica Duha Svetoga i nositi Boga, no nitko joj nije dao priručnik kako biti Božja majka. Nitko joj nije osigurao blagostanje samo zato jer je bila Božja službenica. Tijekom poroda nije čak ni imala osiguran smještaj ni pomoć. Sama se morala snalaziti unatoč tome što je hodila u Božjoj milosti i svijetu nosila Spasitelja. Cijeli život joj je bio obilježen nestabilnošću i neizvjesnošću. Kad je prikazala Isusa u hramu, starac Šimun joj je navijestio da će patiti, da će joj mač bola probosti srce (usp. Lk 2, 35). Ta nestabilnost je dio Marijina života s kojim se mladi mogu poistovjetiti i voditi se njezinim primjerom. Tad, u tom burnom razdoblju njihova života, bilo bi dobro predstaviti Mariju kao brižnu majku, Isusovu i našu, koja brine za svoju djecu. Ta stabilnost, brižnost i ljubav bi im se mogla učiniti privlačnom, otjerati strah i anksioznost koje osjećaju radi budućnosti.

Posebno prikladan se čini hod mladih s Marijom koji se odvija u četiri koraka, kako to donosi Sinoda o mladima održana 2018. godine. Prva stvar koju mladi mogu naučiti od Marije jest tišina. Prilikom posjeta anđela Gabrijela Mariji i njegovog pozdrava njoj, Marija ništa ne odgovara nego ostaje u tišini razmišljati o načinu tog pozdrava. Ne postavlja pitanja, ne uzvraća, već sama za sebe razmišlja. U današnje doba su mladi navikli dobivati brze odgovore, posebice u doba interneta kad je sve nadohvat nekoliko klikova, navikli su raditi više stvari odjednom i rješavati više problema od jednom. A ono što nisu naučeni je kako slušati i biti strpljiv. Tu Marija služi kao primjer da ne treba odmah skakati i tražiti odgovor, nego je ponekad dobro zastati i oslušivati Božji glas.

Drugo, Marija je uzor po pamćenju. Nakon što ju je anđeo Gabrijel posjetio i rekao da će roditi Sina Božjega, bilo bi razumljivo da se Marija počela protiviti toj ideji i da je protestirala. Njezino jedino pitanje je bilo vezano kako će se to dogoditi ako ona nema muža (usp. Lk 1, 34). Anđeo joj kratko odgovori da će se začeti po Duhu Svetom jer je Bogu sve moguće. Marija je morala, kao svaki pobožni Židov, poznavati Pismo. Tako je morala i znati,

⁹⁵ LG, br. 65.

⁹⁶ Usp. Mladen PARLOV – Jadranka GARMAZ, Blažena Djevica Marija pred mladima, u: *Crkva u svijetu*, 50 (2015.) 4, 584.

da uz njezinu rođakinju Elizabetu, Bog je napravio slično čudo i Sari, Abrahamovoj ženi. Ona se sjeća onog glasa koji je Abrahamu obećao potomstvo usprkos starosti njegove žene. Zato zna da „Bogu ništa nije nemoguće“ (usp. Lk 1, 37). Okolnosti i brige koje muče mlade danas – društvena i ekonomska nejednakost, razni zločini diljem svijeta, od droge do prostitucije i trgovine ljudima, strah, nesigurnost – u tome mogu naći mir ako dozvole Mariji da ih iznova uči kako i dalje Bogu ostaje sve moguće.

Treće, Marija služi kao primjer milosrđa. Marija je već bila trudna kad je odlučila posjetiti svoju rođakinju Elizabetu da njoj pomogne u njezinoj trudnoći. Za to je trebalo prevaliti velik put. No, Marija je to napravila iz ljubavi i nije se obazirala na poteškoće koje bi je mogle zateći i preplašiti u pohodu. Mladi, stoga, trebaju naučiti djelovati iz ljubavi prema potrebitima u svojoj okolini, na taj način mogu ustrajati u provođenju djela milosrđa i njegovanju kreposti.

I zadnje, Marija kao uzor po pitanju žrtve. Smatram da ne treba previše govoriti o boli koju roditelj trpi kad izgube dijete. Marija je proživjela i više. Gledala je vlastitog sina kako ga nepravedno osuđuju, kako ga muče i oskvrnjuju njegovo sveto tijelo. Gledala je kako ga čavlima pribijaju na križ. Gledala ga je kako je tamo i umro. U tom trenutku kad je najvjerojatnije htjela uzeti njegovo tijelo u svoje ruke, to nije bilo moguće. Umjesto toga je ponizno prihvatila Isusovog učenika kao svojeg sina. Ponovno ponizno i vjerujući Gospodinu i nastavljajući Mu služiti u novoj ulozi.

Donošenje bitnih odluka i prihvaćanje službi koje su povjerene, ali ne nužno priželjkivane, iziskuje hodanje u vjeri. Teško je ponekad uz sve izbore i sadržaje koji se nude znati odabrati ono što je ispravno. No, ako se mladi nastave voditi za Marijom, raditi isprva male žrtve da bi kasnije mogli žrtvovati veće stvari, ako to bude potrebno, neće pasti u beznade i očaj, već će i dalje biti postojani u ljubavi.⁹⁷

Marija je ona koja može izmoliti istinsku vjeru jer je ona sama bila prva koja je povjerovala. Njezin život može biti inspirativan svim mladima: „Vjera je put, hod, hodočašće na kojemu se susreću poteškoće, kušnje, pitanja, križevi i trpljenja, baš kao i u Marijinu životu.“⁹⁸ Također, svijet u kojem mladi žive je svijet koji žudi za promjenom. Sve već navedene nesigurnosti i nepravednosti u svijetu su nešto što mladima predstavlja prepreku jer žude za boljim svijetom. Mariologija već stoljećima naziva Mariju početak boljeg svijeta, ona ostaje vjerna Božja službenica i na raspolaganju mu je u služenju. Na taj način ona ostaje i

⁹⁷ Leonard DELORENZO, *Four lessons from Mary for the Synod on Young Adults* (02.10.2018.), u: <https://www.americamagazine.org/faith/2018/10/02/four-lessons-mary-synod-young-adults> (22.10.2021.).

⁹⁸ Usp. Mladen PARLOV – Jadranka GARMAZ, *Blažena Djevica Marija pred mladima*, 586.

izvanredan primjer mladima koji su i sami u borbi za izgradnju boljeg svijeta, koji i sami traže suradnike u toj borbi. Marija je taj simbol nade da se stvari mogu promijeniti, da će dobro na kraju pobijediti jer je Bog sam dobar i on je na njezinoj i našoj strani. Marija je ta koja hrabri i bodri i tješi govoreći da Bog ima plan i da će sve biti dobro ako učinimo ono što nam On kaže (usp. Iv 2, 5).⁹⁹

Već je dat jasan presjek između istinske i lažne pobožnosti. Bilo bi dobro upoznati mlade s Marijom, približiti im njihovu nebesku majku i uvesti u pobožnost dajući im do znanja kako obdržavati pobožnost ispravnom. Na taj će način najlakše moći održavati odnos s Marijom koja će ih uzajamno ljubiti i moliti za njih, jer je to krajnji cilj štovanja Marije – ostvarenje bliskosti s njezinim Sinom, našim Gospodinom.

2.3.3. Marija kao prototip ženstvenosti

Marija može biti savršen primjer i prototip ženstvenosti. Često se može čuti da je ženstvenost danas u krizi. Može se i vidjeti kako se razni pokreti i udruge zalažu za ženska prava i za ravnopravnost spolova. Nitko ne tvrdi da je to loše, posebice kad se uzme u obzir velik pomak po pitanju ženskih prava radi utjecaja feminističkog pokreta. Kršćanstvo, koje je često kritizirano da njeguje zastarjele vrijednosti i patrijarhat, od početka shvaća posebnost i ljepotu ženske osobe, koje se spominje već na prvim stranicama Svetog pisma prilikom čina stvaranja. No, stvarni život je nešto drugačiji. Žene su kroz povijest bile primarno zadužene za kućanske poslove i odgoj djece. Danas se situacija promijenila te žene zauzimaju mnoga važna i odgovorna mjesta u društvu. Dokle je napredak pozitivan i priželjkivan u jednu ruku, s druge strane je došlo do gubitka misterija ženstvenosti i majčinstva. Posterima i plakatima na javnim mjestima koji sadrže polugole djevojke, ništa nije skriveno ni ostavljeno tajno. Marija, koja je bila pobožna Židovka, nije poznavala takav svijet. Vrijednosti su se danas izmijenile i često se može čuti da nema više mjesta „konzervativnim“ uzorima, poput Marije, u društvu. Ono što nekima Marija predstavlja je jačanje tradicionalne podijele uloga spolova, podređivanje žena mužu i naglašavanje da je majčinstvo jedina bitna ženska uloga.¹⁰⁰

Iako je Marija odrasla u daleko drugačijem vremenu od današnjeg, to ne znači da ona ostaje „zastarjeli“ koncept i uzor. Kreposti koje su krasile Mariju tada, krase ju i danas, i ljepota njezine osobe i dalje sjaji. Ona na nekoliko različitih načina može i dalje biti iznimni putokaz

⁹⁹ Usp. *Isto*, 587-588.

¹⁰⁰ Usp. Rudolf BRAJIČIĆ, Marija kao model žene, u: *Obnovljeni život*, 45 (1990) 6, 513.

ženama današnjice. Marijina poniznost ne znači podređivanje muškarcima i slijepo trpljenje bilo kojeg oblika nepoštovanja ili zlostavljanja. Marijina poniznost u prvom redu znači poslušnost volji Božjoj, tu žensku poslušnost koja čini „najplemenitije crte ženskog bića“¹⁰¹, jer samo takav stvor može preobratiti svoju nutrinu i jasno čuti i slijediti riječ Božju. Nije ni čudno da je onda Bog izabrao ženu za prvu primateljicu, posrednicu i čuvaricu milosti.

Usprkos njezinoj poniznosti i pokornosti, Marija je svejedno simbol autonomije i spasonosne slobode. Iako je ostala djevica, u potpunosti je razvila svoje sposobnosti, neovisno o mužu, te se kao službenica Božja borila za pravdu i siromahe. U svojoj svetosti je pokazala puninu ženstvenosti i ljudskosti: „U dogmi o Bezgrešnoj treba gledati obeskrepjenje mita da je žena zla u sebi ... U dogmi o Marijinu uznesenju treba istaknuti da je žena našla najbliže mjesto uz Boga. U Mariji je uzneseno ženstvo na nebo i nad svu zemlju.“¹⁰²

Mogu se čuti komentari da Marija, zbog svojeg djevičanstva, nije ikona potpune ženstvenosti. Naprotiv, mogu se čuti komentari da djevičanstvo dovodi do „frustrirane i umjetne seksualnosti“¹⁰³ No, nju to djevičanstvo nije priječilo da živi skladan obiteljski život – život s mužem i sinom, život u kojem je postojala raspodjela odgovornosti i poslova, život u kojem je bilo međusobne i uzajamne ljubavi i pomaganja. To što je Marija ostala djevica ne znači da ona nije bila u mogućnosti potpuno se darovati Josipu. Njezino djevičanstvo ostaje kao znak potpunog predanja Božjoj volji i službi. Marijin odnos s Gospodinom je preslika savršene bračne zajednice. I na kraju, vrijedi spomenuti da prije u Bibliji nije bilo žene koja na neki način nije bila vezana uz određenu mušku figuru. Međutim, Mariju je Bog izabrao „u svojoj samostojnosti i svojoj vlastitosti“. Ona nudi preokret. Marijina situacija ne nudi muškarca kraj nje koji će ju savjetovati. Nego je ona sama izabrana da bude Božja suradnica, što upućuje na neovisnost žene od muškarca, na nepodložnost, na činjenicu da žena nije samo ukras ili dodatak muškarcu.¹⁰⁴

Jedan o najvažnijih dokumenata po pitanju ženstvenosti u Crkvi je apostolsko pismo *Mulieris Dignitatem – o dostojanstvu žene*, pape Ivana Pavla II. Papa u tom pismu stavlja veliki naglasak na ravnopravnost i jedinstvo muškarca i žene koje je dano u činu stvaranja. No, ovaj dokument ide dalje od samog čina stvaranja. On daje putokaz teološkom feminizmu danas, stavljajući Mariju u taj kontekst. Priznaje situaciju u kojoj se današnje djevojke i žene rjeđe ogledaju u licu Marije no što bi to trebale. To je pismo bilo značajno jer je papa, u jeku

¹⁰¹ *Isto*, 514.

¹⁰² *Isto*, 514.

¹⁰³ *Isto*, 515.

¹⁰⁴ *Usp. Isto*, 515-516.

feminističkih pokreta, dao glas Crkve, te iako nije ponudio rješenje, skrenuo je pozornost na teološko tumačenje ženskog dostojanstva i vrijednosti: „... ljudska ljubav, djevičanstvo i čistoća, bračni život i rađanje dobivaju novo svjetlo u sučeljenju s likom Bogorodice.“¹⁰⁵ Papa podsjeća da temelj ženinog dostojanstva ne leži u izjednačavanju nje i muškarca, već treba gledati u dubinu. Stoga papa govori da „[d]ostojanstvo svakog čovjeka i poziv koji odgovara tome dostojanstvu imaju svoje konačno mjerilo i jedinstvu s Bogom.“¹⁰⁶ Dakle, iz ovoga je vidljivo da je Marija preteča pravog ženskog dostojanstva jer je ona u potpunosti bila sjedinjena s Bogom te slijedila njegovu volju. Papa iznova naglašava da, usprkos padu i grijehu, žena je ravnopravna muškarcu. Unatoč ljudskim greškama kroz povijest kad je žena bila iskorištavana, stavljena u ulogu sluškinje, usprkos izvrtanju Božjeg nauma i volje, Krist donosi vječnu nadu i pogled u istinu. Isus Krist vraća ravnotežu stvaranja ukidajući mišljenje da su žene manje na ljestvici vrijednosti od muškaraca. On to pokazuje u susretu sa Samarijankom kad joj prilazi bez predrasuda i diskriminacije. Nadalje, on ukida Mojsijev zakon koji je tada bio dopušten radi tvrdog ljudskog srca (usp. Mt 19, 8), a koji govori da se žena može bilo kad i iz bilo kojeg razloga otpustiti. On podsjeća da „od početka ne bijaše tako“ (Mt 19, 9) i da su muž i žena izjednačeni u svom dostojanstvu, što podrazumijeva jednaku odgovornost.¹⁰⁷

Vraćajući se na Mariju, koju papa smatra najvećom ženom u povijesti, ponovno se ističe činjenica da se najznačajniji povijesni događaj dogodio preko i u jednoj ženi. Jedna žena koja je svojim životom, skrovitim, mirnim i poniznim, ostala zauvijek zapamćena kao savršena Božja suradnica. „Tu smo, eto, u srži najdubljih ... razlika između žene i čovjeka. Žena ima apsolutni uzor, uzdignut iznad proroka, apostola, mučenika, pastira i učitelja, uzor u apsolutnoj ženi – Bogorodici, Djevici i Majci našega Gospodina Isusa Krista.“¹⁰⁸

¹⁰⁵ Ivan FUČEK, *Mulieris dignitatem – teološki naglasci*, u: *Obnovljeni život*, 44 (1989.) 1, 56-66. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/53366> (26.10.2021)., 59.

¹⁰⁶ IVAN PAVAO II, *Mulieris Dignitatem*, apostolsko pismo o dostojanstvu i pozivu žene prigodom marijanske godine, Kršćanska sadašnjosti, Zagreb, 1989., dokumenti 91 (dalje: MD)., br. 5.

¹⁰⁷ Usp. Ivan FUČEK, *Mulieris dignitatem – teološki naglasci*, 62.

¹⁰⁸ *Isto*, 64.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je ukazati i podsjetiti da je naša nebeska Majka uistinu prava majka, savršen uzor i vrijedna čašćenja koje joj se davalo kroz crkvenu povijest. Njezin utjecaj, njezin zagovor, njezina briga nije oslabila, iako je možda oslabila marijanska pobožnost.

Da bi se to postiglo, valjalo je prvo podsjetiti na važnost koju su crkveni oci davali Mariji kroz povijest podsjećajući se na četiri marijanske dogme i okolnosti njihovih nastanka kroz povijest Crkve. Prva proglašena dogma se odnosi na Marijino Bogomajčinstvo. Ta je dogma donesena uslijed hereza koje je širio Nestorije govoreći da su u Isusu dvije odvojene naravi – božanska i ljudska. Tako je onda tvrdio da Marija nije rodila Boga nego samo čovjeka. Crkva je tom nelogičnom nauku morala stati na kraj, te je, vođena Duhom Svetim i naukom Tradicije, saborom u Efezu 431. godine kojeg je sazvaio car Teodezije, donijela dogmu o tome da je Marija *Theotokos* – Bogorodica. Druga dogma vezana je uz Marijino stalno djevičanstvo. Ova dogma potvrdila je da je Marija kao djevica začela Sina Božjega, te da je to djevičanstvo ostalo netaknuto u porodu i nakon njega. To je bilo teže dokazati zbog činjenice da nisu postojali konkretni zapisi o očuvanom djevičanstvu Marije. No, crkveni oci na čelu s papom Martinom I., vođeni tradicijom, proglasili su dogmu o Marijinom trajnom djevičanstvu na Lateranskoj sinodi 649. godine. Iduća dogma govori kako je Marija začeta bez istočnog grijeha. Ta dogma donosi istinu da je Marija, ne svojom, već zaslugom svog Sina, unaprijed očuvana od zaraze Istočnog grijeha da bi kao bezgrešna mogla roditi Boga. Tu je dogmu proglasio papa Pio IX. bulom *Ineffabilis Deus* 1854. godine. Dogma o Marijinom uznesenju govori da je Marija dušom i tijelom uzeta na nebo. Pošto nema dovoljno dokaza o tome kako je Marija umrla, je li prirodnom smrću ili nekako drukčije, dogma ne govori o naravi Marijine smrti. Uz određene teološke dokaze, dogmu je naposljetku proglasio papa Pio XII. apostolskom konstitucijom *Munificentissimus Deus* 1950. godine. To je ujedno i posljednja proglašena marijanska dogma.

Razvoj teološkog nauka o Mariji je pratio i razvoj marijanske pobožnosti. Crkva je od početka zagovarala čašćenje Marije. Da bi stala na kraj onima koji su se bojali marijanskih pobožnostima radi mišljenja da čašćenje Marije krši prvi Božju zapovijed, Crkva je napravila jasnu razliku između štovanja i čašćenja. Govori kako štovanje pripada samo Bogu, dok je čašćenje niži oblik i ne vrijeđa Gospodina kao takvo, već mu se preko Marije izražava zahvala za velika djela koja i dalje čini. Zato vrijedi nastaviti častiti Mariju jer ju je sam Isus s križa ostavio nama za majku. Posebice ju kao takvu trebaju častiti mladi kojima ostaje kao savršen

primjer pobožne vjere i ustrajnosti, kao i ona koja je na njihovoj strani u borbi za boljim svijetom, u borbi protiv nepravde. I na kraju, uz Mariju kao uzor, djevojke mogu pronaći smisao i bit svoje ženstvenosti, promatrajući Mariju i nasljeđujući njezine kreposti.

Ono na što se ovaj rad htio osvrnuti je trajna važnost žene koja je „odjevena suncem, a mjesec joj pod nogama“ (Otk 12, 1), žene koja je predodređena da vodi Crkvu u posljednjim vremenima u borbi za Kraljevstvo Božje, žene koja je svijetu donijela Spasitelja. Marija je svojim „fiat“ promijenila tijek povijesti i sama ostala zapamćena kao jedna od najvećih žena u povijesti. Svojim riječima, „Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi“ (Lk 1, 38), ostaje model svim kršćanima, svoj Crkvi. Ne bi bilo pravo da ju se ostavi po strani, jer je uvijek koračala uz Isusa i ostajala s njim. Preko njega, ona i danas ostaje uz nas, kao prava mati, i uči nas kako vjerovati Božjoj providnosti i nastaviti koračati putem njegove volje. Ona je ostvarenje kršćanske vjere i autentičnog življenja u punom smislu. Ostvarenje onoga čemu kršćani teže, a što mladi žele vidjeti na onima koji im prenose vjeru. Stoga, nastavimo i dalje *per Mariam ad Iesum*, preko Marije do Isusa.

SAŽETAK

Ovaj rad se bavi osobom Djevice Marije, Majke Božje. Prvi dio rada donosi pregled proglašenja četiriju marijanskih dogma donesenih kroz crkvenu povijest, uz objašnjavanje okolnosti njihova nastanka. Uz proglašenje dogma, spominje se i neprekinuta važnost koju su Blaženoj Djevici davali crkveni oci od najranijih dana crkvene povijesti. Sve to s ciljem da se ukaže kako je Marija oduvijek imala važnu ulogu u životu Crkve, od njezinih najranijih dana. Drugi dio rada donosi određene razloge za čašćenje Djevice Marije, te kako Marija i danas ostaje bitna poveznica ljudi, posebice mladih, sa Spasiteljem. Uz to se spominje i Marijina uloga u Crkvi danas, te važnost pridavanja iste pozornosti Djevici u današnje vrijeme kako je to i nekad bilo.

Ključne riječi: Djevica Marija, marijanske dogme, mladi, Crkva, pobožnost.

SUMMARY

This paper deals with the person of Mary, Mother of God. The first part of the paper introduces four Marian dogma as they were proclaimed through the Church's history, alongside the explanation of circumstances of their proclamation. Along with the dogma, the continuous importance which was given to the Blessed Virgin by the holy fathers from the earliest days of Church's history, is also mentioned. The aim of this paper was to point to the fact that Mary has always had an important role in the life of the Church, ever since its beginnings. The second part of the paper brings forth some specific reasons as to why Mary should be honored, as well as why Mary is still an important link of the people, especially young ones, with the Savior. Mary's role in the Church today is also mentioned, as well as the importance of giving her the same attention as she had before.

Key words: Virgin Mary, Marian dogma, youth, Church, devotion.

LITERATURA

Rudolf BRAJIČIĆ, *Marija kao model žene*, u: *Obnovljeni život*, 45 (1990.) 6, 512-517.

Rudolf BRAJIČIĆ, *Što se to danas zbiva oko Marije?*, u: *Obnovljeni život*, 31 (1976.) 5, 402-420.

Ivan BUJANOVIĆ, *Mariologija*, Zagreb, 1899.

Leonard DELORENZO, *Four lessons from Mary for the Synod on Young Adults* (02.10.2018.), u: <https://www.americamagazine.org/faith/2018/10/02/four-lessons-mary-synod-young-adults> (22.10.2021.).

Louis Marie Grignon DE MONTFORT, Frederick William FABER, William O'CONNELL, *True Devotion to the Blessed Virgin Mary, Fathers of the Company of Mary (Montfort fathers)*, 1946.

Heinrich DENZINGER – Peter HÜNNERMANN, *Zbirka sažetaka vjerovanja definicija i izjava o vjeri i čudoređu*, Đakovo, 2002.

DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.).

Cornelis Xaverius Joseph Marie FRIETHOFF, *A complete Mariology*, Westminster, 1958.

IVAN PAVAO II, *Mulieris Dignitatem*, apostolsko pismo o dostojanstvu i pozivu žene prigodom marijanske godine, Kršćanska sadašnjosti, Zagreb, 1989., dokumenti 91.

Ivan FUČEK, *Mulieris dignitatem – teološki naglasci*, u: *Obnovljeni život*, 44 (1989.) 1, 56-66.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Katekizam Katoličke Crkve, Glas Koncila*, Zagreb, 1994.

Veronika Nela GAŠPAR – Josip KARABAIĆ, *Marijino majčinsko poslanje prema Drugom vatikanskom koncilu u teološkoj misli Ivana Pavla II.*, u: *Riječki teološki časopis*, 50 (2017.) 2, 439-470.

Mato JOVIĆ, Blažena Djevica Marija u Crkvi, u: *Obnovljeni život*, 26 (1971.) 5, 442-448.

Mark MIRAVALLE, *Introduction to Mary, Recording for the Blind & Dyslexic*, 2003.

Mark MIRAVALLE, *Introduction to Mary. The Heart of Marian Doctrine and Devotion*, Queenship Publishing, 2012.

Mark MIRAVALLE, *Mariology: A Guide for Priests, Deacons, Seminarians and Consecrated Persons*, A Division of Queenship Publishing, 2013.

Mark MIRAVALLE, *Meet Mary: Getting to Know the Mother of God*, Sophia Institute Press, 2008.

Aidan NICHOLS, *There Is No Rose: The Mariology of the Catholic Church*, Minneapolis, 2015.

Mladen PARLOV – Jadranka GARMAZ, *Blažena Djevica Marija pred mladima*, u: *Crkva u svijetu*, 50 (2015.) 4, 580-592.

Joseph POHLE, *Mariology: a dogmatic treatise on the Blessed Virgin Mary, Mother of God, with an appendix on the worship of the saints, relics, and images*, St. Louis, 1919.

Joseph RATZINGER, *Koncil na putu. Osvrt na drugo zasjedanje*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 2008.

Joseph RATZINGER, *Uvod u kršćanstvo. Predavanja o apostolskom vjerovanju*, KS, Zagreb, 1970.

Peter Anthony RESCH, *Our Blessed Mother: Outlines of Mariology*, Milwaukee, 1939.

Miri RUBIN, *Mother of God: A History of the Virgin Mary*, New Haven & London, 2009.

Iva SMAJIĆ, *Najčišći odraz božanskog bića: Mariološki sadržaji u hrvatskoj književnosti*, Diplomski rad, Đakovo, 2016.

Boris VULIĆ, *Marija, Kristova majka, u svijetlu jedinstva i harmonije Svetoga pisma u misli J. Ratzingera / Benedikta XVI.*, u: *Diacovensia*, 27 (2019.) 3, 453-474.

ŽIVOTOPIS

Osobni podatci

Ime i prezime: Ivana Kruhoberec

Mjesto i datum rođenja: Varaždin, 14.12.1995.

Podatci o školovanju:

2002. – 2010. – OŠ grofa Janka Draškovića, Klenovnik

2010. – 2015. – Medicinska škola Varaždin, smjer: medicinska sestra/tehničar opće zdravstvene njege

2015. – 2019. – Sveučilište u Zadru, Preddiplomski sveučilišni studij (dvopredmetni), smjer: anglistika i teološko-katehetski studij

2019. – Sveučilište u Zadru, Diplomski sveučilišni studij (dvopredmetni), smjer: anglistika i teološko-katehetski studij

Radno iskustvo:

Razni sezonski studentski poslovi

Vještine:

Rad na računalu: MS Office, osnove rada na računalu

Jezici: C1/C2 razina engleskog jezika, A1/A2 razina španjolskog jezika

Vozačka dozvola: B kategorija

Ostalo: aktivni sudionik u Pastoralu mladih Zadarske nadbiskupije, pomoć u organizaciji i volontiranje u sklopu projekta 72 sata bez kompromisa